

Nočna kronika (Ne)Dela: od ogroženosti identitete do identitete ogroženosti¹

I. Umestitev pojava, pristop & razlogi za tekst

Pričujoči tekst je poskus analitične preiskave rubrike “Nočna kronika” v tedniku Nedelo, ki se občasno pojavlja tudi v posebej za to priložnost podčrtani obliki Delove nočne kronike čez teden.² Nočna kronika je rubrika, ki se od jeseni 1995 pojavlja vsako nedeljo v Nedelu. Namen je poskus integralne predstavitve tega, kot vse kaže, posebno slovenskega fenomena v luči avtorskim tekstom imanentne produkcije ustreznih šovinističnih, mačističnih in rasističnih lastnosti ter (možnih) antipolitičnih in ekstremističnih učinkov diskurza, ki se je postopoma izoblikoval v tej rubriki in ki z medijsko izjemno odmevnega mesta že več kot dve leti žari na Slovenskem. Kolikor je meni znano in če izvzajem “Slovenske Novice”, je ravno M.S.-jeva Nočna kronika eden najbolj sistematičnih in konstantnih virov medijsko (in zatorej javno) izražene “nestrpnosti do tujcev” in nasploh do drugačnih (vključno do žensk) na Slovenskem, o kateri pa se, žal, ne v novinarskih³, ne v strokovnih, pravniških, kaj šele v znanstvenih družboslovnih in humanističnih krogih⁴ širše zaenkrat bolj malo preudarja. Raziskava, analiza in zapis sta topogledno tako v funkciji natančnejše predstavitve, prikaza notranjega funkcioniranja diskurza kot tudi predstavitev avtorja in njegovih izdelkov v luči antidiskriminacijskih členov Ustave Republike Slovenije. Najprej v luči II. Poglavlja o človekovih pravicah in temeljnih svoboščinah, kjer člen 14. (enakost pred zakonom) pravi takole:

¹ Gre za del raziskovalnega poročila projekta *Politični ekstremizem in nasilje proti tujcem in drugačnim, pri katerem je avtor sodeloval na Mirovnem inštitutu in ki ga je delno finančno podprlo MZT R Slovenije.*

² Izračun pokaže, da je dobre tri četrtine tekstov objavljenih v Nedelu, slaba četrtina pa v Delu, se pravi čez teden. Zavoljo tega dejstva, predvsem pa zaradi krajšav, bom v nadaljevanju govoril o “enotnih” objavah v (Ne)Delu, kar bo obsegalo tako Delo kot njegovo nedeljsko izdajo Nedelo. Seznam citiranih dokumentov je na koncu tega zapisa.

³ Med topogledne izjeme sodi nek zapis Vlada Miheljaka v ljubljanskem Dnevniku.

⁴ *Izjema je nemara referat Vlaste Jalušič z naslovom: Totalitarian Elements in the Right Wing Extremism Discourse (1995) na mednarodni konferenci v organizaciji Mirovnega inštituta "On Political Extremism, Hostility and Violence Towards Foreigners and Other Marginalised Groups" v Ljubljani marca 1996.*

⁵ *Če odmislimo prejšnje stvaritve M.S.-ja, je samo v dosedanem objavljanju v (Ne)Delu isti avtor napisal okoli 300 strani visoko adrenalinskega teksta.*

“V Sloveniji so vsakomur zagotovljene enake človekove pravice in temeljne svoboščine, ne glede na narodnost, raso, spol, jezik, vero; politično ali drugo prepričanje, gmotno stanje, rojstvo, izobrazbo, družbeni položaj ali katerokoli drugo osebno okoliščino.” In drugič, še posebej v luči 63. člena (prepoved spodbujanja k neenakopravnosti in nestrpnosti ter prepoved spodbujanja k nasilju in vojni), ki je povsem nedvoumen:” Proti-ustavno je vsakršno spodbujanje k narodni, rasni, verski ali drugi neenakopravnosti, ter razpihovanje narodnega, rasnega, verskega ali drugega sovraštva in nestrpnosti.” Nenazadnje, slovenska Ustava je najvišji pravni akt, na katerega se v zvezi s človekovimi pravicami lahko sklicujemo neposredno, kar jaz tukaj tudi počnem. 15. člen Ustave (uresničevanje in omejevanje pravic) pravi dobesedno: “Človekove pravice in temeljne svoboščine se uresničujejo neposredno na podlagi ustave”!

Običajno je, da se časopisne rubrike kot so “Nočna kronika” ukvarjajo s temačno, bolj ali manj “kriminalno” platjo nekega vsakdanjika. Denimo s tem, kako je kdo in koga oropal, ubil, izsiljeval, povozil, poskusil ali uspel posiliti ... Tega smo, nenazadnje bili vajeni v preteklih desetletjih tudi v Sloveniji. Novost, s katero se bomo srečali v M.S.-jevem tekstu⁵, je vsebovana v nečem, kar bom imenoval inovacija ali kreacija, dejansko pa je revolucionarna diskurzivna iznajdba par excellence. Obrat “običajne” Nočne kronike na način M.S.-ja v (Ne)Delu sestoji iz treh komplementarnih elementov ali korakov. Prvič iz razširitve tematike “Nočne kronike” na dobesedno vse plati (socialna, ekonomska, politična, kulturna ...) javnega življenja, drugič, iz značilnega simbolnega obrata. Nočna kronika (Ne)Dela se namreč ne začne več “običajno”, z umori, nesrečami, krajami, posilstvi ..., pač pa z vseobsežnim nočnokroniškim komentiranjem izstopajočih političnih, kulturnih, socialnih in siceršnjih dogodkov in pojavov, ki se jim – to je verjetno še ostanek starega razumevanja kronike (“kontinuiteta”) – umetno pristavljajo telegrafsko pisana policijska poročila o kriminaliteti. Podrobnejša analiza je pokazala naslednji trend: kolikor bolj se je krčila in tonila v drugi plan tematika nočne kronike v ožjem pomenu besede (kriminaliteta), toliko bolj se je v zadnjih dveh letih bohotila “nočna kronizacija” celote življenja oz. prikaz le-te v nočno-kroniških, torej predvsem v kriminalnih kategorijah in odtenkih. Drugače povedano: izginjanje nočne kronike v tradicionalnem pomenu besede čedalje bolj nadomešča nočno-kronična kriminalizacija celokupnega slovenskega postsocialističnega vsakdanjika. Kriminalizacija politike in celokupnega javnega življenja pa seveda ni možna brez ustreznih posledic, tudi ne brez tistih kriminalnih.

Nočna kronika, kot jo imamo priložnost tedensko spoznavati iz sedanjega (Ne)Dela, potemtakem sestoji iz dveh medsebojno

povsem razvidno ločenih, po strukturi in po namenu različnih delov. Prvi je občega, simbolnega, nadvse pa ideološkega pomena. Nastaja in samoizreka se v obliki komentiranja različnih (najbolj odmevnih in pomembnih političnih ter spektakelsko-medijskih) dogodkov, ki se pripetijo v posameznem tednu. V televizijskem žargonu rečeno, gre za "utrip", za svojevrstno tedensko inventuro dogodkov, ki je ustrezno dramaturgizirana in kriminalizirana. Drugi del Nočne kronike predstavljajo različna, najpogosteje, ravno tako litararno obdelana policijska poročila, ki merijo na posamezne ekscesne (kriminalne) dogodke v ožjem pomenu besede. V tem delu nočno-kroniške kolumne se pojavljajo konkretna imena (najpogosteje brez priimkov), ulice, hiše, avtomobili, rane in pretepi ter predvsem pijača in razgrajanje. Če se v prvem, abstraktnem delu nahajajo "moške zadeve" v širšem pomenu ("resne pivske teme" kot so (anti)politika, Narod, Tujci, Balkanci...), so v drugem delu skoncentrirane moške zadeve v "ožjem pomenu besede": se pravi pretepi (posebej pretepi žensk so plastično podani z vidnim užitek in opisani z masnimi besedami /"jokave posiljenke"/...) z obveznim poudarkom na pijači in pijančevanju. Ta drugi del nas bo ob tej priložnosti zanimal zgolj toliko, kolikor se pojavi v funkciji prvega, simbolno, ideološko in demagoško močnejšega dela kolumne, ki se od začetka izhajanja Nedela tudi prostorsko nezadržno bohoti.⁶

O avtorju Nočne kronike vemo, da je nekdo, ki se podpisuje z inicialkami M. S. Možno je tudi, da gre za moža (ali gospo/dično?)⁷, ki obenem prispeva risarske kreacije isti rubriki in ki se podpisuje kot Marjan Skumavec⁸. Iz dosedanjega pisanja kronike je moč razbrati⁹, da tekste ne piše povsem neizobražen človek, pač pa nekdo, ki je nekoč vsaj od daleč povohal posamezne oblike družboslovne omike ali pa se je občasno in (ne)načrtno, vendar pa zagotovo nesistematično oz. površno ukvarjal z branjem tovrstne literature. K formalni plati Nočne kronike naj še pristavim podatek, da so naslovi, ki se pojavljajo v njej – tako tudi večina drugega v prvem delu kolumne – nadvse cinični, včasih pa povsem zavajajoči, na osnovi česar je možno, da (vsaj občasno) gre za posebne uredniške in ne avtorske storitve.¹⁰ Tako se, denimo, pod naslovom "Mošt je odličen, vina pa bolj malo" na široko razpreda o tem, kako bi kazalo zbrati podpise za referendumski odvzem "državljanstva tujcev" po 40. členu (1)¹¹. Ravno omenjena kolumna z dne 5.11.1995 namesto o napovedanem vinu funkcionira predvsem kot neposredno, javno vabilo bralcem Ne(Dela) za sodelovanje pri zbiranju tovrstnih podpisov.¹²

Naj bo tako ali drugače, razlogi, ki so botrovali odločitvi o sistematični preiskavi ter tukajšnjem prikazu ustvarjanja v (Ne)-Delovi kolumni, so večplastni: poleg imanentno raziskovalne radovednosti je odločala metodičnost načina za (ekstremen,

⁶ *Obča logika pisanja (Ne)Delove kolumne se ravna po pravilu, da v primeru, če je v nekem tednu na sceni bilo dovolj medijskih dogodkov in pripetljajev nasploh, deluje M.S.-jeva kolumna kot Utrip na TV (lep primer vidi v 59). Kolikor več dogodkov je v nekem tednu, toliko manj je neposredne produkcije južnjakov, Balkancev... na suho. V tovrstnih situacijah le-ti nastopajo pod imeni (pogostokrat z nacionalnostmi vred) in sicer kot prepepači, pijanci, izgredniki. Če pa sreča ni mila in tovrstnih empiričnih dogodkov ni v zadostni meri ("manko štofa"), če rečem v novinarskem žargonu), potem se iz teh kriminalnih pijanih južnjakov ustvari ustreznna apriorna (nadomestna) materija za generalno "teorijo", ki ji bomo tukaj skušali slediti. Raziskovanje me je prepričalo, da je M.S.-jeva Nočna kronika eden najbogatejših raziskovalnih "rudnikov" ekstremistične govornice na Slovenskem, ki stavi na šovinizem, seksizem in rasizem in ki bi mu v prihodnje kazalo posvetiti večjo raziskovalno pozornost. Posebej toplo bi tovrstno delo priporočil raziskovalkam, katerim (Ne)Delova Nočna kronika lahko ponudi izjemno ploden in "hvaležen" macho raziskovalni material, ki se ga ne bi sramovali še tako razviti in mnogoštevilnejši narodi in okolja sodobnega sveta.*

⁷ *Stvari puščam odprte, čeprav bi bilo kaj težko verjeti, da bi takega hardlinerskega macho*

diskurza sploh bila zmožna katerakoli oseba ženskega spola. Ko torej rečem avtor ali ustvarjalec, mislim na osebek, ki je bodisi moški ali ženska.

⁸ *V enem najbolj jeznih dokumentov, kjer se avtor neusmiljeno spravi na "pisarjenje piscev, ki kritizirajo 'kroniko'", podpisani M.S. govori o "pivcih za šanki in z njimi jaz" ter tudi o tem, da bi ta "jaz" lahko bil "Marjan Skumavc" (76).*

⁹ *Kroniko sem spremljal od 5. 11. 1995 do 13. 8. 1997, pri čemer se bom posebej oprl na 99 objav dokumentov, ki so razvrščene po rednih številkah. Bralec tega teksta lahko na njegovem koncu za vsako teh sprotnih številke najde ustrezen naslov, datum in mesto objave v Nedelu ali Delu.*

¹⁰ *Žal tukaj ni mogoča posebna obravnava (uredniških?) naslovov in opreme kolumnne. Naj zadostuje le nekaj slučajno izbranih posameznosti, o katerih večinoma bo več besede v drugih kontekstih: "Bomba v parlamentu bi storila marsikaj dobrega" (67); "V rahlo gnili zimi, ko zaudarja po balkanstvu" (64); "Kako grdi smo Slovenci do Balkancev" (58); "Naši "Bosanci" v nogometu precej slabši od bosanskih" (53); "Psom, nekadilcem in že še komu vstop prepovedan!" (46); "Najprej je treba uvoziti (z "Juga" op. K.T.) politike, šele kasneje športnike in barabe..." (43); "Bomo dovolili še kongres belgijskih pedofilov?" (42); "Če državnemu zboru ne gre, bi morali uvoziti*

skrajnost¹³) prikaz ter neskončna lahkotnost, s katero M.S. podaja tedensko skrajno občutljivo materijo v Nočni kroniki po eni, ter dejstvo, da najmočnejša slovenska medijska hiša Delo stotisočeri bralski množici promptno in brezbrizno servira ustrezne količine mačističnega, ksenofobičnega in rasističnega berila, po drugi strani. Obenem M.S.-jeva kreacija ponuja zadovoljivo osnovo samovšečnosti, pa tudi nesramnosti, potrebne za raziskovanje ekstremističnega in ksenofobnega diskurza, ki se je tako udobno zasidral v delih tukajšnje (tudi politične) javnosti. Nenazadnje, gre za ekstremno stvaritev, ki je, tako kot vsako tovrstno "Zlo", kot bi temu dejala H. Arendt, v zadostni meri "banalno".¹⁴ Paradigmatska banalnost pa je ravno tisto, za kar pri M.S.-jevem diskurzu gre, saj se pojavlja kot tista oblika ekstremne govornice, ki vsebuje najbolj dostopno "Resnico" vseh topogledno sorodnih izdelkov v tem delu Evrope, posebej pa teh, ki zadnje desetletje operirajo na slovenski sceni. Eden osrednjih namenov tega prikaza je potemtakem izdelava možnosti zapopadanja notranje logike, motorike funkcioniranja diskurza "banalnosti zla", izključevanja, žaljenja in predlaganja linča, kajpak v upanju, da bodo s tem obenem nakazani tudi posamezni delčki siceršnje mikrofizike funkcioniranja sorodnih t.i. razumniških diskurzov, ki jih v zadnjih letih na Slovenskem kar mrgoli. Preiskovanje v (Ne)Delu zgrajenega slovenskega pivskega fenomena je bilo samo delno olajšano s tem, da je pivski diskurz že in nuče toliko "svoboden", da več kot pogosto zapada v neskromnost, samohvalo in narcisizem lastnega kreatorja.

Nenazadnje bi rad v izogib morebitnim nesporazumom posebej poudaril, da "pivski glas", ki ga tedensko upodablja M.S. v Nočnih kronikah (Ne)Dela, ne jemljem kot nekaj, kar je "zgolj" stališče tistega, kar imenuje Dostojevski "podpodje" in je bodisi "manj pomembno" ali celo "nepomembno". Ravno tako globoko dvomim v konstrukcije tipa "kolektivno nezavedno", "potlačeno" ali pa v trditve, da je vse to "v bistvu marginalno", "nevedno" in zatorej "nevredno" ter "ne-nevarno". Projekta sem se lotil izhajajoč iz hipoteze, ki je skozi delo na raziskavi samo pridobivala na veljavi, oz. se je empirično potrjevala, da gre za najbolj izrazito kolektivno zavedno in nadvse javno ustvarjanje, ki – četudi zgolj kot simptom – z vso močjo svojega primitivizma in prepotentnosti neskončno natančno priča o nekem žalostnem in obžalovanja vrednem liku "duha Naroda" v nekem postsocialističnem in povojnem obdobju tukajšnje zgodovine.

II. Določitev mesta izjavljanja: Pivci

S tretjim revolucionarno-inovativnim elementom Nočne kronike, ki je odločilnega analitičnega (tako formalnega kot tudi

vsebinskega) pomena, se praviloma srečamo že v prvih stavkih posamezne kolumne. To je vprašanje vpeljave "subjekta izjavljanja", ki ga avtor imenuje "pivci" oz. statusa te kolektivite prvega dela Nočne kronike.

Pri prvem delu (Ne)Delove Nočne kronike gre za (novinarsko?) vrst, ki bi jo v razliki do (s)poročil, ki se nahajajo v drugem delu, lahko opredelili kot komentar, kolumno ali, boljše, kot nekakšno pivsko kroniko. Vendar pa kljub temu, da komentarje piše avtor kronike (se pravi določeni/a M.S.), gre za svojevrstne nekomentarje, ki so prej nekakšna (s)poročila, ki jih avtor pravzaprav od nikjer (ponavadi brez kakršnega koli navajanja virov) "povzema". Občasno jih celo navaja, uporablja tehnike citiranja (prim., denimo 2, 4...) S tem prijemom tekst Nočne kronike pridobi status quasi dokumentarca tudi tam, kjer je sicer nedvomno, da gre za eksplicitni avtorjev komentar oz. za njegovo bolj ali manj dodelano in do brutalnosti pripeljano stališče. Presenetljivi in odločilni element prvega dela (Ne)Delove Nočne kronike je vsebovan v tem, da so to dejansko (s)poročila o tem, kaj izjavlja "resnični" subjekt in se to izjavljanje razlikuje od avtorja M.S.-ja. Tega sam pisec (M.S.) imenuje namreč "Pivci". Skratka, analitični pristop k (Ne)Delovi Nočni kroniki mora že izhodiščno ločiti med piscem kolumne (M.S.) in tistimi, ki izjavljajo (Pivci) tisto, kar pisec v njihovem imenu povzema. In ravno v tej dvojni (samodistančni) formi, ki jo je avtor(ica ali pa (Ne)Delo kot institucija) iznašel, tiči eden ključev razumevanja Nočne kronike.

"Pivci"? Do poskusa odgovora na to vprašanje se bom skušal prebiti tako, da se bom vprašal:

- a) kdo so pivci?
- b) kakšne so okoliščine, v katerih živijo?
- c) kaj počno?
- č) katere so njihove teme?
- d) kako te teme obdelujejo?

Izhodiščna določitev pivca/pivcev je dvojna. Prvič, tu je njihova eksplicitna in že pregovorna "poštenost" (govoriti o pivcu ali o "poštenem pivcu" (53) eno je in isto), in drugič, gre za "možje" (29). M.S. v svojih stvaritvah Nočnih kronik tudi pravi, da gre za "pivske brate" (65) (bratovščina), za "šankdelavce"¹⁵ oz. za "može s čašicami v rokah" (33), ki so pravzaprav sila "občutljive duše" (33). Kolektiviteta Pivci je torej nekakšna moška bratovščina poštenih, če bi pri opredeljevanju uporabil starega Babeufa. Žensk in nepoštenja tukaj zagotovo ni, to je, kot bomo videli, Pivcem nekaj absolutno onstranskega! V tem kontekstu je skorajda odveč podčrtovati, da v pivski družbi po definiciji ne more biti Tujcev, Južnjakov in "podobnih tičev": pivci, moški, pošteni in Slovenci, so v M.S-jevi določitvi zgolj sinonimi enega in istega.

kakega tujca!" (15); "Bosna, Makedonija in Rusija, Slovenija 'ma vas rada'..." (13).

¹¹ Vse navedbe so vzete iz M.S.-jevih tekstov, številke v oklepajih pa označujejo številko dokumenta, v katerem se posamezna "ugotovitev" ali izjava nahaja.

¹² "...okence 13 na Mačkovi, kjer overovljajo podpise za 40. člen, je dokaj prazno, nobene prave gneče ni. Če se ljudje samo hudujejo, nič pa ne bi storili ne zase ne za svoje potomstvo ne za državo oziroma narod, potem je pač hudič, potem je pač najbolje, da se kar prodamo, ampak vsaj malce dlje, oni pravi Turčiji..." (1).

¹³ Avtor uporablja prav vsa razpoložljiva skrajnostna sredstva in prijem od cinizma, ironiziranja, obračanja (npr. "ije", "je" in "e" kombinacij), izzivanja na ravni spačenk (Meho – Miha, ustreznega mešanja "č-jev" in "č-jev") prek zares mastnih kreacij za ljudi dobrega želodca, ki lahko še tako uravnovešenega posameznika iztirijo (denimo, govor o "vrtenju sosedovega dojenčka na ražnju"! ipd. (3)), do odprtega šovinizma in rasizma.

¹⁴ Prim. Arendt (1963)

¹⁵ Na nekem mestu se pojavi celo eksplicitna določitev pivcev kot delavcev: "ob koncu meseca še nam, delavcem, za pijačo zmanjkuje, so hudi za šanki" (67).

¹⁶ Pogostost pojavljanja različnih pivskih lokacij v slovenski prestolnici je visoka. To so bodisi "ljubljski pivci", "stojnice ob Ljubljani in pred Magistratom" (70) ali kaj tretjega. Nekaj primerov: "ljubljski klateži" (70), "stojnice ob Ljubljani in pred Magistratom" (61, 62), "tržnica v Ljubljani" (55), dogajanje "na Tromostovju" (53)... Šele, ko pritisne poletje, se "ljubljski pivci" v večini odpravijo na morje.

¹⁷ Najbolj eksplicitno mesto na to temo pri M.S.-ju pravi, da je Pivcev "strah kakšnih veseljakov, ki so jih privlekli z juga, kakšnih mudžahidov ali bojnikov..." (30).

Okoliščine? Ni nobenih dvomov, da so to ljubljanski pivci¹⁶ nato pa da se nahajajo v "dolgčasnem obkroženju". Problem, s katerim se Pivci srečujejo, je, pravi M.S., "ljubljski dolgčas" (20), še več, gre za "dolgčas, ki očitno ubija" (66). V tem dolgočasnem kontekstu poštene slovenske moške pivske bratovščine se namreč "dogaja marsikaj, kar pivcem razžira živce" (49), kar "tare pivce" (18) in jim dela "kar nekaj težav" (18). Shematsko nakazana splošna situiranost pivcev je tista, ki avtorju omogoča zvrst komentiranja, ki se skorajda praviloma začenjajo takole: v teh dneh je to in to "pivce spravilo v slabo voljo" ali pa jim to in to "gre na živce" (43). Omenjena ogroženost pivskih "živcev" nakazuje, da jim sploh ni vseeno, kaj se dogaja okrog njih, kajti ravo to okolno dogajanje je tisto, kar jih "živcira". Oni so pravzaprav tista kolektiviteta, ki je globoko "zaskrbljena za šanki" (29)! Prav povezava zaskrbljenosti in tega, kar jim gre na živce, jih poganja na pot značilnega diskurzivno dejavnega življenja, ki se nanaša na splošno določeno obkroženje kot "masa zlaganosti in sprenevedanja" (33).

Kaj pivci v kreaciji M.S.-ja počno? Najprej spoznamo, da pitje za pivce sploh ni njihova osnovna dejavnost. Nato lahko ugotovimo, da je seznam glagolov in glagolskih oblik, ki jih uporablja pivski kreator, sicer dolg, da pa ga je vendarle mogoče povzeti v naslednjih obrisih. Kot resnični in (kot bomo videli pozneje, celo filozofsko določeni) misleči subjekti, se Pivci najprej "čudijo" (49), potem ugotavljajo in "na dolgo in široko" (pivski "dolgčas"!) debatirajo. So tisti, ki "razmišljajo za šanki" in imajo pravzaprav zelo "živahne šankovske debate" (17). Pri teh debatah pa se praviloma "krepko razburijo" (58), pogostokrat se "živcirajo", so "zaskrbljeni" (94), so "hudi", občasno pa celo "rohnijo" in (po)divjajo (95). Preprosto povedano, pivci "meljejo tekoče probleme in imajo pač svoje poglede" (57) ali bolj določeno in v zvezi s subjektom/objektom svoje skrbi: pivci "meljejo težave, ki tarejo ves slovenski narod" (91). Še bolj specifično: "pivci marljivo premlevajo tekočo problematiko. Med kozarčki in požirki se vedno najde trenutek za modro misel" (88).

Stavki M.S-a se zavoljo tega položaja in takorekoč dane pivske vitae contemplativae najpogosteje nadaljujejo bistveno aktivneje, bolj dejavno. Denimo, "tudi tokrat pivci imajo precej za povedati in skritizirati" (55). Potemtakem nimamo opraviti s subjektom izjavljanja kar tako, pač pa s kritičnim subjektom posebne vrste. V čem je njegova posebnost? Najprej ta, da "imajo pivci strah", se pravi, da se "bojijo" (30). Ta strah je dvojen: po eni strani gre za to, da je svet, v katerem živijo, pravzaprav poln nevarnosti¹⁷ in "imajo prav moške, ki zatrjujejo, da je najvarneje za šanki" (60)! Po drugi plati pa gre za strah, ki je na specifičen način povezan z odgovornostjo do prihodnosti oz. do generacij, ki prihajajo: "Kaj bodo dejali zanamci? Kje so bili zavedni Slovenci devetdesetih?" (46)

Poleg tradicionalnega "svetobolskega" (Weltschmerz) položaja, ki ga poznamo iz širših tukajšnjih kulturniško-pisateljsko-razumniških krogov, obstaja pri pivcih še nek presežni. Pivci so, namreč, posebni senzorji: "občutljive pivske duše boleče zaznavajo vsako najmanjšo nepravilnost ali spodrslijaj družbe" (33). Ne samo, da so pivci, družbena bitja, pač pa so družbena bitja posebne vrste, tista namreč, ki premorejo kritično zmožnost, ki jim dobesedno omogoča, da družbo ocenjujejo in merijo po dolgem in počez. So torej nekakšni družbomeri. Družbomerstvo kot dejavnost posebnega družbenega in nacionalnega pomena pa je vse prej kot preprosta reč. Sila "težko je biti pivec, vse okoli sebe zaznati, pretehtati in prokomentirati... Pač takšno je poslanstvo..." (21). In tako kot je to poslanstvo neskončno (nanaša se na predmet določen kot "vse okoli sebe"), je tudi z dogodki, ki vedno znova prihajajo: "Pivce za šanki, namreč, jezijo zmeraj nova presenečenja" (84).

Kakorkoli že, šele s tretjim elementom "odprtega poslanstva" (bianco menica pivskega diskurza), ki je nastavljen na podstati "kritičnosti" in "svetobolja", dobimo vsestransko razvito pivsko osebnost, ki je zmožna splošne pivske metodologije: to pa je odpiranje slovenskih žuljev (67). Apriorna podmena avtorjevega pisanja je torej, da naj pivci že po definiciji "tudi o tem (to pa je lahko karkoli, op. K.T.) lahko kakšno rečejo" (91). Iz skrbi in zmožnosti, da natančno izmeriš stanje totalitete tistega družbenega, določeno kot "masa zlaganosti in sprenevedanja" (33), se kaj lahko pride do sklepa, ki temelji na takšni ali drugačni "ogorčenosti pivcev" (58). In ravno to je splošna situiranost primera pivske govornice, s katerim bomo imeli opraviti v nadaljevanju.

Katere pa so pivske teme oz. "slovenski žulji", ki skrbijo Pivce in ki jih neutrudoma odpirajo? Seznam tem je na prvi pogled neskončen. Načeloma je povsem temporalen in potemtakem odvisen od časovnega dogajanja medijskih dogodkov, ki jih – sodeč po dinamiki obravnave – v glavnem narekujejo elektronski mediji. Dejansko pa se vrti okoli železne logike: ogroženost slovenstva (slovenskega naroda), (prenizka) nataliteta, Južnjaki, "oni od spodaj", Balkanci, "balkanofilija", "jugoklateži", "bitja s pol strešice", (domači) politiki, "Jugosi", "jugovići", rdečkarji, Srbi, Hrvati, Bosanci, Zamorci, Mafija, Kitajci, gayi, politika... in, seveda, ko vsega zmanjka, tukaj so še vedno pri roki ženske. Kajpada, ne glede na to, ali so "domače" ali pa "deklince iz uvoza". Če hočem biti skrajno eksakten pri odgovarjanju na vprašanje, katere so pivske teme, potem bi lahko z M.S.-om dejal, da imajo pivci "mračni repertoar pivske debatne problematike" (24), da pa med najljubše tematike sodijo "debate o balkanizaciji in podobnih trendih" (84)!

Last but not least, poleg vsega naštetega so pivci tudi moralna instanca par excellence, nekakšna "vest naroda", le da so "čisto iz sebe, ker ne vedo, kateri od težav, ki tarejo naše ljudstvo, bi dajali

¹⁸ *Naslov v (Ne)Delu z dne 4.4. 1996 se sprašuje: "Kdo so žnore krave' pri nas in kdo potrebuje bojna letala F-16"?*

prednost" (25). Skratka, uvodno predstavitev pivcev lahko sklenemo z ugotovitvijo, da je sicer lepo, vendar pa težko biti pivce, član moške bratovščine strahu in skrbi, kajti treba je "vse okoli sebe zaznati, pretehtati in prokomentirati... Pač takšno je poslanstvo..." (21)! In dobesedno za to pri M.S.-jevski kreaciji pivcev tudi gre: oni imajo poslanstvo, mi pa bomo pogledali, kakšno to poslanstvo sploh je. Se pravi, iz katerega materiala je narejeno, kam in h komu je namenjeno. Da bi to lahko dosegli, se moramo napotiti v zakajeno in s pivskimi hlapi okajeno delavnico, tam, kjer se ustvarja izvirna, domača, pristna pivska govornica. Žal pa bomo ob tem morali občasno tudi pogledati pod prste pivskemu primusu inter paresu. V nadaljevanju si bomo najprej panoramsko ogledali nosilne tarče pivske ustvarjalnosti, nato pa poskusili podati eno možnih dojetij in razlag bogatega M.S.-jevega opusa.

III. Ogroženost identitete: slovenstvo

Za slovenske pivce je najbolj zaskrbljujoča in skeleča rana slovenstvo predvsem kot Slovenstvo z veliko začetnico, torej kot Ideja in Prihodnost (projekt), toda tudi tisto v različnih drugih pojavnih, pritličnih podobah, ki se ravno tako napajajo pri konceptu ogroženosti.

Vendar pa bi se zmotil tisti, ki bi vnaprej in površno domneval, da so Pivci tradicionalno-militaristično razpoloženi ter da rešitev svojih strahov in skrbi za ogroženo slovenstvo vidijo, denimo, v močnem "vojaškem kompleksu", kot bi mislili, da je Slovenstvo (še vedno) ogroženo od zunaj. Če je mirovniški sentiment izginil na ravni staromodne civilne družbe osemdesetih, je tukaj na delu še vedno v dokaj izvirni podobi. Ogroženost, tista vojaška, s katero se najpogosteje operira v novo-civilnodružbaških krogih, je pri pivski kreaciji M.S.-ja vredna zgolj posmeha. Vprašanje vojaške ogroženosti Slovenije in Slovenstva je za pivce nekaj, s čemer se lahko opravi že s pomočjo navadnega cinizma. Pivce sicer lahko "navduši naša obramba", vendar pa temu takoj pristavijo, da jih "malo moti preveč strastno zbiranje denarja". Zakaj pa? "Kdo pa naj nas napade? Na zahodu se bolj ali manj ne zmenijo za nas, Balkancem bomo pa državljanstva podelili, jih posvojili, jih zamorili, pa bo"! (37) Skratka, če je "poslancem in oblastnikom treba še popraviti plače in privilegije, (potem je tudi, op. K.T.) za vojsko treba nakupiti nekaj ton igrač, da bodo imeli šefi na paradah veselje". (61)¹⁸

Izhodišče kritičnega razpredanja pivcev o ogroženosti Slovenije in Slovenstva tiči drugje. Kot svojevrsten izvorni greh, od katerega praviloma izhaja M.S.-jeva bratovščina pivcev pri svojem kritičnem razglabljanju, bi lahko vzeli trditev, da je "nekdANJI

notranji minister Igor (verjetno Bavčar, op. K.T.) ..., toliko Balkana navlekel gor in delil za nekaj tolarčkov državljanstvo levo in desno, celo brez osnovnega preverjanja, da smo res čisto razsuti, brez identitete, narodne zavesti in ponosa, skratka, kruto decentralizirani" (66)¹⁹ Še več, "pravijo pivci, še malo, pa še Slovencev sploh ne bodo več omenjali, vsaj tam okoli Jesenic in Velenja ne." (50) V tej isti, "državljski" ravni, je tudi natalitetno-ogrožajoča trditev, ki značilno hudomušno ugotavlja, da (nas) "skrbi identiteta Kosovcev in nasilje Srbov, sami pa si vlačimo "na dom" vsemogočo robo, pa je v Tivoliju že psov več kot ljudi." (72) Povedano v vprašalni formi, "smo (Slovenci) res tako degenerirani ali morda prestrašeni in obupani?" (47) In, konec koncev, čemu vse to? Zdaj, po osamosvojitvi, ko bi to najmanj pričakovali, je, zagotavljajo pivci, "in z njimi M.S." (76), situacija tako kritična, da "uspešni jugoklateži na tv, v teatru in v eliti mesta ..., da, tudi že v gospodarstvu in s tem tudi v politiki, samo kažejo, kako se vrivajo v vse pore našega življenja, spreminjajo našo identiteto, prevzemajo Slovenijo, kar so skušali že pred stoletji, ko so zaradi tega gorele grmade" (76).

V povezavi z ogroženostjo, je tudi tematika samomorov, ki so, zagotavlja avtor, "končna slika družbe" (43). Na samomor nanašajoča se diagnoza pravi²⁰, da pri Slovencih niti slučajno ne gre za samomor kot, denimo, v Iraku, namreč, za nič "agresivnega navzven", ampak za nekaj v bistvu "vase obrnjena"²¹. Odgovori na vprašanje, od kod samomori na Slovenskem, so v pivski dikciji nedvoumni: "gre za občutek pritiska, okupiranosti, breznacionalnosti, etnične izgubljenosti in brezponosnosti, pa se potem izgublamo v drobnarijah, medsebojnih sporih, ki se tudi kažejo predvsem kot nevoščljivost, zavist, razprtije in s tem praktično nemogoče življenje, zato ljudje 'odhajajo', ker preprosto ne zdržijo več, iz protesta, iz obupa, za kazen!"(43). V tem oziru pivci protestirajo, kajti neustrezno je zaganjati "vik in krik za 50 samomorilskih kitov, za 700 Slovencev pa – molk" (41), kot temu pravi nek naslov Nočne kronike (Ne)Dela. Skratka, samomor kot "končna slika družbe!" (43) je nekaj, o čemer so, kot smo videli, že na ravni samodoločitve poklicani ugotavljati pivci, saj so, kot smo nakazali, nacionalni družbomerci posebne, etnične vrste. Če je osrčje obstoječe družbene problematike na Slovenskem moč diagnosticirati s samomorom ("končna slika družbe") in se diagnoza glasi "občutek pritiska, okupiranosti, breznacionalnosti, etnične izgubljenosti in brezponosnosti", potem je obenem jasno tudi, da se je nemudoma treba prebiti do ustrezne kurative, torej do nasprotkov teh ugotovitev oz. tega stanja stvari. Na kratko: nič več občutka pritiska, treba je doseči osvoboditev, ustrezno, zadovoljivo stanje nacionalnosti, visoko koncentrirano etničnost, "najti se", ter, predvsem, vzpostaviti sistematično ponosa ali nacionalni ponos kot sistem!

¹⁹ Pri kontekstualni rabi besede "decentralizacija" je moč shematsko, a vendar plastično nakazati značilni mehanizem visoke stopnje kreativnosti, ki si jo privoščijo pisarski avtor pri vdihovanju novih pomenov "starim" besedam in sicer zmeraj v skladu s tekočimi tekstualnimi potrebami.

²⁰ Zdravniški diskurz sodi med najbolj pogosta orodja, ki jih uporablja M.S. pri svojih stvaritvah, kjer postavlja diagnoze in odreja, najpogosteje, šokoterapije, oz. kirurške posege.

²¹ Kljub težavam, ki jih Pivcem proizvajajo Balkanci in Jugosi se tudi iz njih da potegniti nekaj "pozitivnega", vsaj na točki samomora: "za šanki upajo, da se bo značaj Slovencev z množico novih 'Slovenaca' popravil vsaj v tej smeri, da bodo nehali z množičnimi samomori pa bodo raje začeli z bolj ekstrovertiranim pristopom in da bodo seveda našli tudi prave tarče" (22). Če dobrohotno odmislimo implicirano (po)vabilo na linč ("prave tarče"!), bi se "po tej plati, pravijo pivci, res lahko malce pobalkanizirali" (22).

²² *Podobno kot Kultura funkcionira kot protipol Balkanu delujejo tudi delitve med Zahodom (kultura) in Vzhodom (nekultura) ter še nekatere druge, o katerih več v nadaljevanju.*

²³ Več o "slovenski poštenosti" in/ali "poštenosti Slovencev" prim. v izjemno iskrenem konceptualnem tekstu vrhunskega slovenskega strokovnjaka na tem področju, že pokojnega dr. A. Trstenjaka (Trstenjak, 1996).

²⁴ *Poglobljeni pivski prispevek o "slovenski zavednosti" prim. v dok. št. 46 s signifikantnim naslovom: "Psom, nekadilcem in že še komu vstop prepovedan"! (46) O tem, da gre pri omenjenem naslovu za strateško pomembno pivsko stališče, priča, nenazadnje, tudi dejstvo, da je to edini naslov, ki se pojavi dvakrat in sicer drugič v dok. št. 88 ("Psom in kadilcem vstop prepovedan").*

²⁵ *Prim Jalušič & Kuzmanič, Posilstvo po albansko, v (1989). Sicer pa se Albanci v M.S.-jevih kreacijah pojavljajo v treh različicah: kot Albanci, kot Šiptarji, ali pa celo – brzčas zato, da bi ne prišlo do pomote – kot oboje: "Albanci (Šiptarji)" kot se glasi določitev iz dok. št. 94.*

Zato je moč tudi postaviti trditev, da "sedaj, ko je za radost toliko razlogov, ko smo se pridružili Evropi, nikomur od pivcev ni jasno, zakaj potem takšno obešanje okoli vratu Balkancem in Vzhodu. Če smo sposobni in dovolj kulturni, je naša pot na zahod, v Evropo z vsem gospodarstvom in kulturo" vred. (35) Tam, kjer bi najmanj pričakovali kulturo, se naenkrat pojavi kot konceptualni izhod v pivskem diskurzu kot sintetični odgovor na vprašanje ogroženosti! Protipol Kulturi, ali, kar je v tem primeru eno in isto, slovenski kulturi pa je, kajpada Ne-kultura, le da ima ta v konkretnih pogojih najpogosteje konkretno ime: Balkan, Balkanci, balkanščina, jugoklateži, z besedo – Ne-kultura!. Eno topogledno eksplicitnejših mest iz M.S.-jevega ustvarjalnega opusa pravi, da: "naš šolski minister črpa šopke balkanskih idej, ki sodijo pač na Balkan, ne pa v Slovenijo. Še več, ravno od tod toliko težav in seveda negacija kulture" na Slovenskem (74)!²² Poleg na začetku omenjene "poštenosti"²³, "značilne slovenske skromnosti"(28) in pregovorne delavnosti (pridnosti) je za izpolnitev vsebine pivskega koncepta Slovencev kot kulturnega naroda, ki naj iznajde svojo identiteto oz. se znebi ogroženosti, potrebno pristaviti še nenasilnost (neka nočnokroniška obravnava pravi: "Nekje v Nemčiji so se do smrti stepli Turki in Kosovci, vendar ni poročil, koliko je bilo med njimi Slovencev" (28)!) ter, seveda, zavednost²⁴.

Na rob omenjenemu morebitnemu izhodu iz "slovenske zagate" v zvezi z ogroženo identiteto slovenstva, kot jo vidijo pivci, velja pristaviti, da dostopnost do izhoda ni mogoča brez nekaterih predpostavk, oz. brez preventivnih znotrajslovenskih distinkcij. Pivci namreč natančno ločijo med tistimi, ki jim je izhod iz nastale zagate odprt in pa tistimi, za katere to ne velja. Nemara ni slučajno, da ta razlika sovpada s tem, kar bi na Hrvaškem neoustaški diskurz imenoval z razliko med Velikimi in majhnimi Hrvati, ali pa tisto, kar je srbski turbonacionalizem v osemdesetih imenoval "Pošteni Albanci".²⁵ Tukaj in v povezavi seveda z "nedokazljivimi svinjarijami", ki jih izzovejo "bitja s pol strešice", kot jim pravi avtor, pa to izzveni takole: "Čudno, praksa in dokumentarni dogodki nikogar ne izuče, 'Slovenčki' se še kar navezujejo na jug, na Balkan, na vse, kar po tem vsaj malo zaudarja". Skratka razlikovanje med Slovenci (Veliki, pravi Slovenci) in "Slovenčki", je eno osnovnih kritičnih orodij ne samo na Balkanu (Hrvaška, Srbija...) pač pa tudi M.S.-jeve slovenske pivske bratovščine. Lahko bi rekli, da kolikor bolj se Pivci morajo distancirati (zavreči) od "Balkana", "svinjanja" in "bitja s pol strešice", toliko bolj morajo pasti v "Balkansko" formo razlikovanja med Slovenci in "Slovenčki". Razlika med "Slovenci" in "Slovenčki" kajpada velja tudi za tukajšnje kulturnike same, saj nekateri med njimi pogostokrat ravnajo (Narodu) in identiteti slovenstva povsem neustrezno. Ob neki priložnosti so se nekateri "naši kulturniki,

zaljubljeni v Balkan in z bogatim tamkajšnjim članstvom, skušali promovirati v Solunu, pa so jim menda Grki s težavo dopovedali, da naša deželica pač kljub dolgoletnemu znanstvu in srečevanju s Turki in Balkanom ne sodi tja in da naj se raje ozrejo proti Evropi, da nam tudi janičarji in Iztok, ki je rovaril po Bizancu, ne morejo pomagati" (68).

Po drugi plati pa med velike in prave Slovence včasih sodijo celo in predvsem "malčki": med pivci "temperatura skoči do stropa, ko steče beseda o malčku iz Moravč" (63). Pravzaprav M.S.-jevi pivci predvsem v Primožu Peterki, ki je "po mnenju pivcev" ena redkih "svetlih točk", najdejo možnost "ponosa" in "pokončnosti", torej tudi izhoda iz nastale zagate. Namreč, na njega "se kot Slovenci še lahko" ozremo in "rečemo, da smo sposobni nekaj napraviti, da smo to mi! Pametni in korajžni, samostojni, če nam kdo to dopusti" (75). Slovenske Pivce potemtakem vsake toliko časa, občasno takorekoč, pozitivno "iz tira spravijo uspehi slovenskih športnikov", ki so jih nadvse veseli ter jih temu ustrezno tudi interpretirajo. "...Športna evforija je prisotna povsod", pravi nekje M.S. Slovenci se v zvezi s športnimi uspehi "vedno bolj zavedajo sebe in to tudi poudarjajo, malo nas je, ampak smo od hudiča, je slišati za šanki, štikl Kranjski Janez pa se spet prebija v vrh lestvice priljubljenih" (79).

IV. "Kretenizem", "debilnost" & "smešne ustanove"

Posebno ogrožajoči slovensko identiteto so tudi in predvsem tisti, ki "napadajo", "omalovažujejo" ali kako drugače ogrožajo pivsko ustvarjanje, Pivska (s)poročila za javnost v Nočni kroniki (Ne)Dela. Kako se teh, imenujmo jih, izhodiščnih sovragov loti M.S.? Metodološko in sicer predvsem v luči želje, da bi kolikor se le da plastično dokazal, da "razmišljanja in debate pivcev niso ravno nerganje in natolcevanje" (97), pač pa da sodijo v resni, profesionalno oblikovani javni (novinarsko-politični) diskurz, kar tudi ustreza mestu objave v osrednjem časopisu slovenskega medijskega prostora – se pravi pri časopisni hiši Delo in s čemer avtor nemara brani tudi svoj profesionalni položaj, ponos in čast oz. v končni instanci tudi zaposlitev pri Delu.

Na operativni ravni, se pravi pri izpeljavi, je M.S.-jeva obramba lastnega proizvoda, se pravi pivskega diskurza samega, distinktivna. Opozarja namreč na ključno razliko med slovensko preteklostjo in sedanostjo. Pretekli "buditelji slovenstva", ugotavlja M.S., se slavijo, še posebej pa je takšna situacija po osamosvojitvi. Toda, nadaljuje v kritičnem in pravzaprav retoričnem tonu, "kako pa je danes?" (2) Danes smo v vse prej kot zavidljivem položaju vsi, ki skrbimo za slovenstvo. Še več, "vsak klenejši

²⁶ *To je le ena od možnih denunciacij koncepta "državljan" in "državljanstva". Državljan je v pivskem diskurzu seveda predvsem tisti/tisto "bitje s pol strešice", ki je "prepoceni" (za "nekaj fičnikov" ali "nekaj tolarčkov") prišlo do državljanstva. Iz izjave, da je "sam notranji minister omenil, da smo Slovenci kulturni narod in (da) ga torej nas ni strah, državljanov Slovenije..." (30), je jasna tudi distinkcija: eno so Slovenci, ki so kulturni ("kulturni narod"), drugo pa so državljanji, ki so nekulturni in se jih je bodisi treba bati, jih izgnati, ali pa nasilno obračunati z njimi, kot bomo videli pozneje!*

Slovenec (je) ksenofob, nacionalist ali kar nacist" (2). Medtem ko so "na narod misleči Slovenci" pred vojno vendarle dobili vsaj svoje simbolno zadoščenje, pa se današnji "na narod misleči Slovenci" obsojajo le še kot "nacionalisti in šovinisti" ali "nekaj temu podobnega, gnilega in za v arest zrelega". (46) Znotraj horizonta hamletovske dileme biti ali ne biti slovenskega naroda, se seveda povsem legitimno zastavlja naslednje vprašanje: "Kaj bodo dejali znanjci? Kje so bili zavedni Slovenci devetdesetih?" (46)

Kot naslednji logični diskurzivni korak pivskega avtorja lahko vzamemo razkritje, da so tisti, ki "toliko omenjajo razizem, šovinizem in druge družbene nevarnosti", ponavadi ozko povezani ali prikrivajo svojo povezanost s "kakšnim gibanjem za 'drugačne enakopravne' in zagovorniki kakšnih podobnih fraz" (88). Vsi tovrstni, ki so torej tako ali drugače povezani s kakšnim "gibanjem za 'drugačne enakopravne' in zagovorniki kakšnih podobnih fraz", pa v pivski govorici padejo pod oznako "kretenizem in debilnost" (88), njihova dejavnost pa je med pivci temu ustrezno tudi obravnavana. Skrajno zaskrbljujoči položaj slovenskega naroda, na katerega profesionalno opozarja pivski avtor, se v bistvu ponavlja in se zdi, kot da "imamo smolo" ali pa da "nas vedno (nekdo) 'nateguje'". Ali "smo res mi na tistih ovčjih plakatih?" (50) (gre za plakate, ki govorijo o "vseh različnih" in "vseh enakopravnih".) Kako je sploh mogoče, se sprašuje M.S., pozabiti vojno zoper JLA, na "borce za južne meje" ter pristavljajo, češ ali "je vse pozabljeno, ali pa je bilo to samo za to, da se bomo še bolj zbratili in vse skupaj prelepili s plakati z ovcami ter pripravili dobrodošlice volkovom?" (81) "Pa nam neke smešne ustanove očitajo nestrpnost, ja, nasprotno", pravijo M.S.-jevi pivci, "naši udje se očitno kar tresejo od nestrpnosti po ponovnem bratstvu, nihče pa ne pojasni, čemu smo se ga potem nacejali ob plebiscitu, osvoboditvi" (33). V kontekstu "enakosti in pravičnosti" pa Pivce občasno posebej "razbesni dama iz Helsinkov, ki je razložila, kako grdi in odurni smo Slovenci do Balkancev, kako jih zatiramo in jim ne damo živeti" (58). Včasih pa določene zvrsti slovenstvo ogrožajočega pisanja kar "poberejo" pivce, posebej tisto "pisarjenje, ki kritizira 'kroniko' (76). Topogledno avtorjevi pivci posebej zamerijo tudi tukajšnjim kulturnikom, med katerimi so tudi takšni, ki Pivce občasno kregajo, češ da se neustrezno obnašajo. Pri odgovoru kulturnikom so Pivci kar se da izvirni: ko je na "pred kratkim očiščeno in pobeljeno steno Bavarca mladec napisal svoje ime, milo zveneče in na počitniško aktualni jug spominjajoče", kar je bilo kmalu prepleskano, so možje "za šanki plačali nekaj grafitarjev, da so ljubeznivejše hitro napisali, tudi državljan ²⁶ so našli, da je napisal 'volim te', da kulturniki vidijo, kako nismo nestrpni." (87)

Ko avtor v tem tonu in kontekstu komentira izzide volitev novembra 1996, rezignirano ugotavlja tudi, da je "z odra ljudstvo (slovensko?) izločilo pravzaprav vse protibalkance, vse, ki so se vsaj malo 'slovensko obnašali' ali vsaj tako govorili" (53). In zakaj je temu tako, se sprašuje? "Nekateri pravijo, da je narod pač opravil z nacionalizmom, da smo se res združili tudi s 'Slovenci'", drugi, ki so – kot bomo videli skozi nadaljevanje – veliko bližje avtorjevi kreativni poziciji pa menijo, "da so slednji vzeli vajeti v roke in da so naši popustili." (53)

V. Tujci, Južnjaki & Jugoslavija

O čem pivci najpogosteje preudarjajo in izjavljajo? Seveda o tem, kar najbolj ogroža identiteto slovenstva in kaj jih skrbi oz. česa jih je strah, ko se oddaljijo od že omenjenih nadvse "varnih šankov". Med daleč najpogostejše teme sodijo tiste, ki merijo na Tujce²⁷ (tiste doma in v tujini), na Tujino (različno opredeljeno) ter na Slovence in Slovenijo. Pri tem pa je "razlika" oz. različnost prikazovanja dveh parov entitet (Tujina-domačnost, tujci-domačini...) pravzaprav obenem notranje tako gonilo kot gorivo diskurza pivske bratovščine nasploh.

Kdo so Tujci "osebnostno"? To so tisti, odgovarja M.S. v imenu bratovščine slovenskih Pivcev, ki nosijo "črne usnjene jakne", in pa tisti, ki se "pogovarjajo v lastnem jeziku" (8), ki pa ni slovenski.²⁸ In ti Tujci so nevarni. O tem govori tudi podatek, da imajo svoje skrivnostne in nadvse nevarne načrte. "Kaj bo šele", poroča M.S. z neke pivske seanse, "ko se bodo pošteno razmahnili, se prešteli in začeli s strankami, manjšinami in končno krajinami" (4., 6). Celo "nekje pod Fruško goro so Srbi pred dnevi pripravili kongres o Srbijancih v Sloveniji, pa kot pravijo pivci, nič ni slišati, da bi jih skušali morda zvabiti nazaj, domov pod rodni krov, bolj so menda debatirali, kaj storiti s Slovenci, ki 'smetajo' tam v Sloveniji." (35) Pravzaprav se vsake toliko časa celo že govori o "ustanovitvi srbske zajednice v Sloveniji"! (6)

Med Pivci ravno tako obstaja licitiranje o tem, kateri tujci so v Sloveniji (naj)nevarnejši. To pa se določa tako, da se tehta (družbomerstvo), ali je v Sloveniji morebiti več Srbov, Albancev, Makedoncev, Hrvatov ali denimo Muslimanov (6), torej glede na kvantiteto, na številčnost "tujega elementa".²⁹ Pivsko opredeljena nevarnost se torej določa po tem, koga (katerih tujcev) je številčno več. Drugače povedano, sama materialna, fizična prisotnost tujcev je ogrožajoča in kolikor več jih je, toliko bolj so fizično in številčno prisotni, toliko nevarnejši so oz., kar je zgolj hrbtna plat istega, Pivci in Slovenci oz. slovenska identiteta so toliko bolj ogroženi. Vrhu vsega – če govorimo o Sloveniji – je treba vedeti, da "ni več kaj prodati, saj so vsaj lokale in boljše lokacije zanje že

²⁷ Raba pojma tujci v pomenu, ki je blizu tukajšnjemu pivskemu, se na Slovenskem pojavi šele z osamosvojitvijo, ko pod kategorijo Tujci padejo predvsem nezaželeni iz bivše Jugoslavije, ali "bitja s pol strešice", kot jim ljubkovalno pravi M.S. Topogledno se pojem tujci, denimo, na Nemce, Avstrijce, Angleže... nanaša zgolj na državljanski ravni, ne pa na civilno-družbeni, kulturni in etnični, kot je to tukajšnji primer.

²⁸ Motili bi se tisti, ki bi pri "tujem" jeziku imeli v mislih, denimo, nemščino ali angleščino. Še manj srbsčino, hrvaščino... Tujak gre vedno za to, s čemer se bomo srečali pozneje – za sintetični jezikovni izdelek pivcev, ki se imenuje "balkanščina" (36).

²⁹ Čeprav "Tujci" v pivski govorici pomenijo predvsem Bosanci, pa pod to oznako sodi tudi še marsikaj drugega. Izven Slovenije so to poleg Bosancev, denimo, še: "zagrenjeni guslarji" (9), "polblazni islamski teroristi" (11)... Vsekakor pa vse tisto, kar je bodisi geo-kulturno vzhodnjaško ali južnjaško glede na Slovenijo.

³⁰ *Naslov dok. št. 93 ima naslov: "V Sloveniji tako in tako ni več kaj prodati..."*

³¹ *Kolikor se le-te sploh pojavijo, potem je to v funkciji "kuru" ali "artistk" ter "Ukrajink".*

³² *"Tajnikarja (dr. Maksa, nekdanjega ministra, op. K.T.) so junaško odžgali, ker je nasedel nekemu jugosu..." (12).*

³³ *V pivski govorici se "oni od spodaj" imenujejo tudi "tsemogoča roba", ki jo nekateri "vlečejo na dom" (72).*

³⁴ *Zgornje določbe iz M.S.-jevega opusa se v glavnem ne nanašajo na Rome, ki se jim avtor v glavnem izogiba. V krajše preventivno razglabljanje jih vzame v dokumentu št. 82.*

³⁵ *Nasploh se "Pivci sprašujejo, kaj je z zahtevami EU po bratstvu z bivšimi republikami Jugoslavije in kakšno je to pogojevanje, na katerega tako ostro odgovarjajo tako Makedonci kot sosed Franjo..." (34)*

³⁶ *Kljub temu, denimo, da so bili vsi svetovni mediji polni dogodkov "z Balkana" in da so slovenski zgolj pozemali le-te, se kot neskončen refrain pri M.S.-ju pojavlja takšen stavek: "Kaj smo storili medijem, da nas tako strastno zasipajo z informacijami o Albaniji, Srbiji in BiH" (73).*

³⁷ *"Na jugu ga tako lomijo... ne morejo iz svoje kože..." , Pivci pa se "privoščljivo hahljajo ob ropu naših poslovnežev neke v Bosni". (17)*

pokupili veseljaki z juga, novi državljani, ki jih zdaj tudi že oddajajo v najem Slovincem" (93).³⁰ Ogroženost pivcev pa lahko prileti tudi iz kake druge smeri. Denimo, v poletnih dneh zna biti za pivce velikanski problem, če se pojavi kakšna "turistična akcija Hrvatov na Prešernu", če se tam "valja balon s šahovnico" ali pa če neki tuji možje "prepevajo dalmatinske" (92). Razlog za to bi lahko bil le dejstvo, da je "verjetno ljubki Igor (najbrž Bavčar, op. K.T.) prestavil mejne prehode na Kongresni trg" (92).

Ko pivci govorijo o tistih z Juga, praviloma mislijo na "jugoklateže" (76), torej "fante", deklic ni od nikoder.³¹ In kako te južnjake lahko prepoznate? "Vsak od njih besno rad nosi s seboj kakšen kos železja, če že ne pištole, vsaj bokser ali nož. Tudi to naj bi sodilo k njihovi drugačnosti, k etnični posebnosti" (32). Pivcev je, tako kot vseh drugih Slovencev, seveda "strah veseljakov, ki so jih privlekli z juga" (30). Saj gre za osebkke, ki poleg oboroženosti spuščajo "čudne glasove in rjojenje med vrtički ob Zaloški!" (31) In to velja tako za Južnjake, "Mudžahide", "Muslimane", "Bojovnike", Hrvate, "Šiptarje", Srbe, Bosance, "Jugose"³², "Pse Balkanske pasme" (4), za "Modrec/e z juga", "tiste od dol" (3), "Svojat" (4), ali preprosto za vso do konca depersonalizirano in dehumanizirano "robo" z juga³³. Južnjaki³⁴ so v pravilu tudi tisti, ki "onečaščujejo". Saj so se, denimo, "nedaleč od stopnišča Franciškanske cerkve krivili štirje možje, kazali svoje etnične značilnosti in tiče, kričali in se krohotali in se vlekli zanje in se sploh nesmrtno zabavali..." (25) Poleg teh običnih problemov ogroženosti slovenstva se težave z "onimi od spodaj" pojavljajo tudi na bolj pritlikavih ravneh. Problem, recimo, postajajo tudi Križanke, "v katerih se pojavlja čedalje več južnih pesnikov, pisateljev, rek, znanstvenikov itd. Se za tem kaj skriva, gre za kakšne balkanske usmeritve, se sprašujejo pivci?" (25)

Pivci bi se pravzaprav najraje popolnoma (iščejo dokončno rešitev!) znebili vsega, kar je kakorkoli povezano z nekdanjo Jugoslavijo in Jugoslovani ("Jugosi", "jugoviči"...), saj se še vedno spominjajo celo takega mučenja, ko so "morali nekoč kot pubertetniki hoditi v delovne brigade večinoma delat majhne Jugoslovane" (33). Sedaj pa, ko je nastala samostojna Republika Slovenija, jih zelo močno skeli "obljubljeno vnovično bratstvo in enotnost z nekdanjimi Jugoslovani" (31)³⁵. Če je soditi po medijih, se zdi, kot da se ni nič spremenilo. "Prva stran osrednjih glasil je bila v zadnjih dneh polnejša vesti iz BiH, ZRJ, Izraela, od povsod, da je celo za našo železnico skorajda zmanjkalo prostora" (34)³⁶. Pivci bi najraje videli, da iz teh delov sveta ni nikakršnih informacij. Pravzaprav, kaj Slovenija sploh še ima s temi?³⁷ Pa tudi če ima, je jasno celo: po "pisanju nekaterih naj bi bili ponosni, da smo v kriznih časih z orožjem pomagali Hrvatov in Bosancem" (28). Pa kaj imamo od tega, se sprašujejo pivci in "ugotavljajo, da so

nam ti res zelo hvaležni, eni nam hočejo po svoje prikrojiti mejo in nam zmanjšati ozemlje³⁸, drugi pa so nam svoje ljudi pustili tu, da ne bo težav z delavci ob naši nizki nataliteti..." (28) Dalje, kaj bi, denimo, s takimi patroni, kot so Srbi: "imeli so mitinge resnice, zdaj demonstrirajo in kričijo, da je Beograd svet, mirni in srečni so bili le, ko so klali, posiljevali in ropali po BiH. Čudno, pravijo (Pivci, op. K.T.), takrat niso nič protestirali, proti nikomur. Vesel narod, menijo..." (68). Podobno je tudi z drugimi "veseljaki, ki so jih privlekli z juga, mudžahidi ali bojniki...(30) Pivci se resno sprašujejo, zakaj se "bratimo z vsemi, tudi najbolj krvavimi Balkanci in z vsemi jugoidejami"?

Na paradigmatško drugi, zahodni strani "tujstva", se nahajajo "Nemci", ki jih Pivci vidijo takole: "Kljub stoletnemu tlačanstvu Nemcev smo se jih z osvoboditvijo mirno znebili, jih pozabili in z novimi rodovi celo zasovražili ter vzljubili južne brate. Nanje smo se v nekaj desetletjih tako navezali, da nas nič ni odvezalo od njih, niti prebiscit ne..." (18) Nemci in nemški jezik se sicer večkrat pojavita v pivskih kronikah, vendar pa nikoli tako konkretno kot v povezavi s Slovenijo, brezposelnostjo in seveda Južnjaki, kot tistimi, ki odžirajo delovna mesta Slovincem. Takole M.S.-jevi pivci debatirajo: "Nekateri (pivci, op. K.T.) so se spomnili obletnice Adijevega (Adolfa Hitlerja, op. K.T.) rojstva in smrti in menili, da je dobro reševal probleme brezposelnosti, drugi so pogreli stari štos, da bi spet lahko pripravili natečaj za najboljšega okupatorja, pri katerem pa ali smo prebutasti ali pa res nimamo srečne roke, nikoli se nam ne posreči, pravijo." (86) Kakorkoli že, zdaj je situacija tako kritična, da "uspešni jugoklateži na tv, v teatru in v eliti mesta..., da, tudi že v gospodarstvu in s tem tudi v politiki, samo kažejo, kako se vrivajo v vse pore našega življenja, sporeminjajo našo identiteto, prevzemajo Slovenijo, kar so skušali že pred stoletji, ko so zaradi tega gorele grmade" (76).

V končni analizi se Južnjaki še najbolj približujejo oznaki "južnjaški tatovi", s temi pa ne gre ravnati v rokavicah. Pivci kot izraziti radikalcji svetujejo, da v ureditvi, ki bi jo oni projektirali in izvajali, tovrstni "lopovi ne bi hodili v 'hotele'³⁹, ampak v prave zapore in na vzgojno prisilno delo". Še več, pivska diagnoza & terapija sta nedvomni in spominjata na tisto wayneovsko iz ameriških kavbojk: "Premalo jih mlatijo, zlasti mladince..." (vse 39). Treba jih je, torej "mlatiti", obdelovati/kulturirati, če je treba, tudi z uporabo sile! Nek značilni naslov v tej smeri pa pove takole: "Ob zaporni kazni naj bo še obvezno delo" (96).

Kot posledek tujstvu naj omenim še neko kulinarično reč – tisto, povezano s Kitajci: "V Hongkong so vkorakali kitajski vojaki, pravijo pivci, v Ljubljano pa Kitajci z restavracijami in svojimi kuhinjami" (95). Še več: "Kitajcev je

³⁸ "Hrvati (se) pokakajo po nas in glede na naše žostre' odzive imajo očitno prav". Veseli bodimo, da "nam ne postavijo meje kje na Viču, kot se 'obnašamo'".(57)

³⁹ Seveda gre pri tem za različne samske, prehodne in podobne "domove", oz. za "hotele" samo po imenu in za tiste, ki tam niso nikoli pomolili lastnega nosu.

⁴⁰ Pravim "pregovorno znana", čeprav v času, ko živimo in ki je prepoln različnih rehabilitacij fašizma in nacizma, sploh ni več samoumevno, da ve današnji bralec tudi to, da so nacisti pred dokončnim kurjenjem Judov v koncentracijskih taboriščih ravno s "smradom" in "umazanijo" le-teh pripravljali teren za "brezbolno" in "dokončno rešitev judovskega vprašanja".

⁴¹ Slovenski jezik je splošna težava Pivcev, sploh pa tisti na TV postajah. Nekoč je na A-kanalu nek sarajevski umetnik imel intervju, ki, po pivskih debatah sodeč, ni bil pravilno preveden v slovenščino. Prevajalec, namreč, "v podnapisih nikakor ni našel primernih slovenskih besed za njegove 'j...mti', j... vas, da vas j... tristo puta", moške za šanki pa menijo, da imamo prav za te reči Slovenci kar lepo število izrazov in se sprašujejo, "kdo se jih sramuje in zakaj" (89).

že kar precej in vedno več, pa kaj hočemo, če smo kulturna in možganska greznica, zakaj ne bi bili še rasna. Narodna zavest in pripadnost je tako ali tako že sramota in nekakšna motnja v komunikaciji. Pravijo, da je zadnja ovira padla s posvojitvijo hokejskega zamorca..." (75)

VI. "Balkanski stvorčki", "bitja s pol strešice" & "odvzem državljanstva"

Iz pivskih kreacij Nočne kronike (Ne)Dela nedvomno izhaja, da se besedi Balkan in Balkanci (balkanci) v M.S.-jevih kronikah pojavljata ne le kot nasprotje Kulturi, pač pa imata tudi povsem nečloveške konotacije (dehumanizacija). Pogostokrat sta obe besedi pravzaprav odločilna sestavina umazanije in svinjarije. "Če je svinjarija, ... zlasti še nedokazljiva svinjarija, menijo pivci, dregneš, pa najdeš bitje s pol strešice, kakšen gnojen ostanek partije ali že česa, v glavnem kakšen balkanski stvorček." Če kdorkoli, torej tudi "Ne-balkanec", naredi kaj "narobe", če stori nekakšno "svinjarijo", se to ne glede na okoliščine per definitionem veže na Balkan. Denimo, kot smo že nakazali, če "naš šolski minister" kaj ušpiči, mu takoj prileti pivski očitak, da "minister črpa šopke balkanskih idej, ki sodijo pač na Balkan, ne pa v Slovenijo". (74) Poleg "svinjanja" in "umazanije" ter "balkanskih spak" (95) se M.S.-jeve določitve Balkana trdovratno drži še neka pregovorno znana in značilna higienična poteza⁴⁰: "smrad" oz. "zaudarjanje". Tako v neki silno prikupni kolumni pivski avtor govori o "rahlo gnili zimi, ko zaudarja po balkanstvu" (67). Pravzaprav "vse bolj zaudarja po balkanstvu tu in tam" (64), se pravi tako na Balkanu kot v Sloveniji, ki pa na Balkan kajpada po definiciji nikakor ne sodi. Mar se pobeg iz tega smradu in zaudarjanja torej v dišave kulturne Evrope oz. "evropske kulture" ne kaže kot nujnost, mar iz tega ni naravno tudi naslednje pivsko vprašanje: "Kdo nas hoče spečati oziroma prodati nazaj Balkanu?" (57) In še nekaj je v zvezi z Balkanom: to so "akcija", "nož" in "psovke", saj so to "srboriti in nervozni, za 'akcijo' pripravljene moške z balkanskimi psovkami na jeziku" (85).

Zadeve v zvezi z "Balkanom in balkanofilstvom" pravzaprav postajajo čedalje bolj neznosne. Vse je polno balkanščine, mediji celo "poročajo o Beogradu kar v originalu, balkanščini (jezik!, op. K.T.) in s takšno prevzetostjo, kot da smo še vedno ali pa že spet ista družinica." (55) Pa ne samo to, "z vseh medijev in prirediteljev nas pozdravljajo in poučujejo balkanski mojstri – od estrade, popa do teatra in televizije⁴¹ in časopisnih stolpcev" (53). Balkanci so topogledno "bodisi avtorji bodisi predmet obravnave". In kar je posebej signifikantno, Balkanci so "predmet obravnave, seveda tudi kriminala" (53). Osrednje vprašanje, ki ga pivci topogledno

“tuhtajo, je, ali ima jugomozeg že tolikšno oblast v Sloveniji ali se je toliko naših izvoljencev že prodalo, da bomo res že v zelo kratkem času spet Balkan, še bolj zbrateni kot nekoč, ali nam res ne bo uspelo ostati niti predsoba bodisi Balkana ali Evrope, bodo otroci spet začeli vaditi cirilico in bodo po naših mestih in vasicah pognale džamije in ‘popovina?’” (85)

Nakazana Balkan-forma je obenem tako prožna, da poleg medijev lahko obseže tudi politiko, ali denimo pocesniško kulturo. Tako dobimo tudi pivska izdelka, ki pravita, da se “ena od strank te dni pojavlja z geslom ‘Združeni’ in pivci z grozo menijo, da gre za vnovično združenje z Balkanom”!(48)⁴², ter tistega, ki pravi, da so se “na Tromostovju navdušili nad glasbo in pevcem, ki je z ‘mekanim L’ prepeval o Sloveniji, obljubljeni deželi” (53). In ravno Balkanofili “vlačijo k nam z juga razne vedeževalce in čarovnike”. “Skrbe za balkanski melos in v dvorane zablajo vse, kar balkansko razmišlja in čuti, da naši ‘pevači’ kar debelo gledajo in nimajo komu ‘špilat’. “In razumljivo, takim potezam cela “stotnija balkanskega intelektualnega trusta, navdušeno aplavdira”.(23)⁴³ Skratka, ne samo na slovenski intelektualni, medijski, kulinarčni⁴⁴, opozarjajo Pivci, pač pa tudi na politični sceni vladata “Balkanofilija in jugoviči” in sicer tako močno, da so se v procesu kandidiranja za predsednika iz protesta Pivci sami odločili in “že iščejo kandidate za očeta (verjetno naroda, op. K.T.), eni po Fužinah in Štepanjcu, drugi, radikalnejši, pa so se odpravili v ZOO”. (43). Tudi na lokalni ravni (“ožja” pivska domovina), se pravi v Ljubljani, ni nič boljše. “Ljubljanski župan je navdušeno pozdravil idejo o gradnji nekakšne Arabske hiše (kdo ve, kaj naj bi se v njej dogajalo?) in tako nakazal, da bi bogastvo balkanskega bratstva⁴⁵, ki je vse vidnejše, še razširil tja na Orient” (33)

Pivci so pogostokrat zgroženi tudi nad tem, da se vsaki “robi” dovoljuje, da pride vsepovsod. Tako se M.S. z vidnim obžalovanjem spomni štajerskega primera, ko je... gostilničar na vratih namesto “psom in kadilcem vstop prepovedan”, napisal le to, “da je namesto kadilcev omenil Balkance in so ga skoraj zaprli” (88). Zdaj se je nekaj ponovilo, le da je “imel nek slovenski oštir enak napis za Srbe” (88). Komentar? Je pregovorno preprosto: tiste, ki so člani “kakšnega gibanja za ‘drugačne enakopravne’ in zagovorniki še kakšnih podobnih fraz”, M.S. imenuje s “kretenizmom in debilnostjo” (88).

Zatorej se usodno pivsko vprašanje ravna po nekem znanem reku – vedno se vrača v enak položaj: “Kdo nas hoče spečati oziroma prodati nazaj Balkanu.” (57) Kljub temu pa se je na ozadju nekega ekscesnega dogodka oblikovala tudi neka dokaj preprosta rešitev oz. odgovor na to vprašanje: Pivci se, pravi M.S., sprašujejo, “zakaj so dovoljena dvojna državljanstva in zakaj mora

42 Antikomunizem, ki se v piskem diskurzu najpogosteje pojavlja v formi M.S.-jevih napadov na Združeno listo socialnih demokratov (posebej ljubkavalno razmerje goji do dr. Mateje Kožuh Novak), je sicer simbolno izjemno pomembna tema, vendar pa prostorsko ni signifikantnejše zastopana. Pristavim naj le nekaj značilnejših primerov: Ob tobačnem zakonu so se pivci ‘spomnili, da gre pač za klasično rdečo demokracijo’ (55); Optimisti menijo, da se bodo pojavili lokali z napis ‘Psom, nekadilcem in že še komu vstop prepovedan’ (46). Kadilski zakon (zoper Združeno listo, seveda) M.S. takole komentira: v teh krajih “bo prišlo po teh ukrepih do prave epidemije zdravlja in šefi bodo lahko Klinični center predelali v diskače ali pa morda v stanovanjsko sosesko za nekaj novih vlakov svojih z Balkana uvoženih volilcev”. (57)

43 “Vedeževanje in zdravljenje po televiziji in radiu... poteka tudi v srbščini ali kdo ve v kakšnem od balkanskih jezikov”, poroča M.S. Slovenci so bili tolikokrat “nategnjeni”, pa so obupali in se “začeli obračati na čarovnike, goljufe, južne nategone in vzhodne znanstvenike” (19).

44 Kulinarčna in gastronomska ogroženost slovenstva s strani Balkancev govori o gostilnah in “gostilniški tradiciji”, za katero nihče ne skrbi. “Tako so vse ‘ferderbali’ (še en glagol iz

*bogate slovenske
zakladnice, op. K.T.) in
naredili iz njih (iz
"domačih oštarij", op. K.T.)
nekakšne mednarodne ali
pa kar balkanske spake"*
(95).

⁴⁵ *Vsaka taka pivska
opredelitev ima seveda dva
(avtorska) konca, ki se ju
da videti na številnih
mestih Nočne kronike in
med katerimi je drugi del
veliko zanimivejši in tudi
povednejši. Take značilne
dvojne so opredelitev
"zagrenjeni guslarji",
"posrani mir", "solzne
posiljenke" (9) ipd.
Napetost med dvema deli
reka, med dvema
besedama, je vedno
takšna, da druga beseda
obrbe pomen prve, na prvi
pregled opredeljujoče
določitve. Spodrsrlajaj
pričakujočega pomena
(Ne)Delo doseže na način,
kot ga poznamo iz "logike
vica", kjer do kulmina-
cijskega (nepričevanega,
zato tudi pivsko smešnega)
obraba pride na koncu.
M.S.-jeva nočnokroniška
kolumna kar mrgoli od
tovrstnega duhovičenja.
Med bolj izstopajoče
pokazatelje načina
funkcioniranja omen-
jenega sprevačanja sodi
tudi kombinacija besed
"modrec" in "jug". Seveda
se ta glasi "modrec z juga"
(12), pojavlja pa se v
kontekstu "tistih", ki
Slovence vedno
"nategnejo". In ravno v
tem primeru je posem
jasno, da če in kolikor gre
za modrecu z "juga", da
to že po (pivski) definiciji
pomeni, da bo še tako
velikemu modrecu že
najminimalnejša doza
"južnjaškosti" (ki jo seveda
vedno določajo "sever-
njaki"!)) dala ravno
nasprotno opredelitev.*

biti lopov obravnavan ravno po slovenskem zakonu, če bi ga lahko poslali domov v njegovo 'prvo' domovino, pa naj tam počne, kar hoče ali zna?" (48). V ozki povezavi s temo Tujcev/tujstva je torej tudi ponarodela tema "državljanstvo" oz. precizneje in v jeziku M.S.-ja "odvzem državljanstva". Pivsko rečeno, tukaj gre za situacijo, ko "si je kdo kupil ali pa kar ukradel pol strešice" (76). Osnovni problem v zvezi s tem je, da so se se "zoprneži spomnili tudi zakona o državljanstvu..." (56) ter v tem, da je za "majhne cekine" "podeljeno" preveč državljanstev. V značilno strpnem pivskem diskurzu to v neki paraleli izzvani takole: "Te dni bodo Zairci po zgledu Slovencev začeli deliti državljanstvo Tutsijem in Hutujcem po osem kovačev in bosta odslej tam mir in bratstvo" (55)! Eksplicitna pozicija pivcev se glasi: "...naj gredo dol z vso prtljago in ostanejo doma, kaj pa bi radi še tukaj... Sploh pa, kaj nas briga, tudi za nas nihče ne skrbi". (39) Rečeno še bolj v obliki direktnega nasveta oblastem: slovenske oblasti "naj preganjajo nasilneže in lopove, razgrajače in sitneže, ki se klatijo po Ljubljani in vedrijo v prehodnem domu po celo večnost, čeprav se vsa Juga na široko usti, kako lepo uspeva mirovni proces in kako se lahko domorodci vračajo v svoje kraje: Če je že govor o organiziranem kriminalu, bi veljalo bolj pobrskati po teh bolj nevarnih sferah in večkrat uporabiti varnostni ukrep – odstranitev". (20)

VII. Bosanci, Muslimani & islam

"Bratski kolegi v Bosni" (11) ali Bosanci so ravno tako stara in nemara ena bolj skelečih Pivskih ran sploh. Najbolj sintetična podoba pivskega diskurza in eden vrhov tega kreativnega izdelka na "bosanskem področju" je tista, ki upošteva še eksplicitno starorasistični element v tradicionalnem (samo)razumevanju. Ta se pojavi tam, kjer na skupni M.S.-jevski sliki (stvar se sicer dogaja v Tuzli) naenkrat nastopijo v značilno kulturno-umetniški skupnosti "kurbe, domorodci in zamorci" (7)! Dobro je, da so končno "odpravili pretočno balkansko jamo z vizumi za državljane BiH" (39), pravi M.S. Ja, pristavlja, "naj gredo dol z vso prtljago in ostanejo doma, kaj pa bi radi še tukaj" (39). Kaj hočejo, saj jih pivsko umevanje itak obravnava kot mrčes in golazen, kot jato ali kot krdelo. Ko M.S. ob neki priložnosti govori o tem, kako so "Mehmedalija, Nuris in Brusli" napadli "Jožeta in Marijo" sklene, kako je "Jože našel motorno žago, jo vžgal in pregnal krdelo iz hiše" (33)!

Pivci ravno tako ne zastopijo "Školčeve delegacije, (ki) je tekla v BiH, da bi se dogovorila za boljšo prehodnost meje" z Bosanci. Saj se s tem lahko doseže le to, da bo v Slovenijo prišla nova "jata

brezposelnih in napol lačnih delavcev..., ki so pred nedavnim postali Slovenci. Njihovi brezposelni bodo prihajali k nam ali kaj...?"(33) Ob genocidu in vojni v Bosni pa Pivci premorejo le sarkazem, saj se "ob mirovnem procesu v Sarajevu malce zlobno hahljajo"...(22). To pa je nemara zato, ker kako se naj per definicionem nekulturni Bosanci in siceršnji "Balkančki" sploh sporazumejo v svoji "balkanščini" in splošni nekulturnosti?

In če je tako, kot pravi M.S., kako naj sploh dojamemo to, da nekateri slovenski politiki pogosto odhajajo v Bosno, mar slovenska "Pot v Evropo vodi čez Orient"? (33) Kaj lahko narediš z narodom, ki je "iz BiH ...izgnal Dedka mraza, ukinitel purane in odojke in ponudili samo "eht" muslimansko jagnjetino" (60) Kljub vsemu je celo ljubljanski župan navdušeno pozdravil nezaslišano idejo o gradnji nekakšne Arabske hiše (kdo ve, kaj naj bi se v njej dogajalo?) in tako nakazal, da bi bogastvo balkanskega bratstva, ki je vse vidnejše, še razširil tja na Orient" (33). Sicer pa, da je M.S.-jev pivski odnos do Bosne, Bosancev, Muslimanov in islama določen prek "islamskega boga"⁴⁶, kot nekoliko pomanjkljivo ugotavlja, je jasno iz naslednje misli: "Dokler islamisti tako besno koljejo v imenu svojega boga po Alžiriji in je pri nas še mir, ni da bi se pretirano sekirali" (82).⁴⁷

A ni vedno tako mirno. Vsake toliko časa namreč pride na dan "klasična tema", ki jo že leta ustrezno kuri tudi liberalizirajoče Mladinino "Rolanje" – džamija torej, ki takoj požene kri v pivska lička. Nadaljevanje z omembo džamije je le še vprašanje trenutnega avtorjevega metabolizma, kajti tovrstni diskurzivni odenki se po definiciji ravna po beograjski Politiki Expres s konca osemdesetih. Takole zadeva zveni po slovensko: "Odjeknila je vest o aktualizaciji gradnje džamije. Za šanki trdijo, da se do neba sliši šklepetanje kosti dedov, ki se obračajo v grobovih in škripljejo z zobmi, ko jim šine skozi lobanje misel, zakaj so kurili kresove, zakaj so se klali tja do Siska, zakaj so umirali na kolih in so kot janičarji klali svoje očete, kaj počne islam v svetu, mi pa ga uvažamo in udomačujemo. Komu na čast, rohnijo pivci, pa še poligon za mudžahedine naj zgradijo, poleg pa za fundamentaliste..." (81)

VIII. Begunci, sevdah & Kreslin

Begunci v koloritni M.S.-jevi pivski govorici najpogosteje nastopajo sami ali pa v značilnih povezavah z že omenjenimi Balkanci ter Bosanci. Beguncev je na Slovenskem, po posebno zanesljivih in preverjenih pivskih statistikah, "več kot pet odstotkov prebivalstva, za poslovenjence pa se sploh ne ve" (33). Skratka, 100.000 beguncev je, ki nikakor "nočejo domov". In zakaj begunci nočejo domov? "Med pivci je zakoreninjena misel, da

Opravka torej imamo ne z modrostjo, pač pa kvečjemu s sleparstvom. Zato modrec z juga ni nič drugega kot nekakšen umetniško-pivski prevod besede slepar. To, da je slepar po definiciji nekdo, ki prihaja z juga, pa s tem prijemom postane "objektivno dejstvo", pritiklina besede same, ki nima ničesar več opraviti ne z Pivcem, ne z M.S.-jem, kaj šele z ljubljanskim (Ne)Delom. Sicer se raba znaka modrec tukaj ne ustavi. Njene negativne posameznosti, kot bomo videli, bodo še deležni politiki ter celo "slovenski razumniki".

⁴⁶ *Razgledani pivci bi, namreč, nemara lahko vedeli, da "Bog" v islamu ne funkcionira kot Bog pri katolikih.*

⁴⁷ *Ljubeči odnos do "islama" se da razbrati iz nadvse kulturnih opredelitev slovenskih pivcev, ki govorijo tudi o "polblaznih islamskih teroristih" (11).*

⁴⁸ *Tako kot je ena najbolj priljubljenih besed v pivskem žargonu "kretenezem" ("volilni kretenezem"...), je ravno "humanost", "humanizem" tista, ki sodi med najbolj osovražene.*

nočejo, da jim je tu čisto lepo, jadikujejo pa pač iz navade, v genih imajo to. Pa mnogi jim nasedajo, pomoč sem, pomoč tja, pa za svoje socialce nimamo ne denarja ne razumevanja. Hja, ob koncu meseca še nam, delavcem, za pijačo zmanjkuje, so hudi za šanki". (67) Ne samo, da nočejo domov, vrhu vsega Pivci "z zanimanjem opazujejo, kako neki organizatorji pečajo in tiščijo vkup male šolarje in domače hišne vrtce z otroci beguncev in z njihovimi vrtci", kot da bi ponavljali izkušnjo stare Jugoslavije, ko so Slovenci morali v delovnih brigadah "delati majhne Jugoslovane" (33). V zvezi z begunci pa gredo zadeve včasih tako daleč, da je "slavni Kreslin menda izdal novo ploščo priljubljenega BiH-sevdaha skupaj z 'izbeglicami', ni pa znano, ali gre za stare posnetke s pravimi begunci ali prepeva zgolj v družbi tropa jugoklatežev. No, pomembno je, da gre za novo umetniško državotvorno jugobratsko potezo, bo pevač že dobil kakšno nagrado za to..." (73)! Po izbruhu krize v Albaniji, M.S. komentira: "Vsi so prepričani, da si naša oblast spet mane roke, ker se bodo spet napolnili begunski centri s prišleki iz Albanije in se bodo prodajala državljanstva in se plemenitila slovenska kri, pa še za kak nov ministrski mercedes bo kapnilo" (75).

Načeloma obstajata dve varianti "dokončne rešitve" begunskega vprašanja: ena bolj prepričljiva in "humana", druga pa radikalna. Tista bolj "humana"⁴⁸ se v pivski različici pojavi nekoliko pozneje od druge (avgusta 1997), pravi pa takole: "Glede beguncev, ki naj bi se vrnili domov, pivci menijo, da je tam doli mir, saj vsi poročajo o tem, če pa ni, se bodo o stvareh laže pogovorili, ko bodo vsi doma in bo vsak svoje povedal". (97) Če pa ne gre "zlepa", se pravi s prepričevanjem, argumentiranjem in "humano", lahko tudi posežemo po radikalni rešitvi (ta je iz junija 1996), ki je zopet pivsko naravnana: "Da so odpravili pretočno balkansko jamo z vizumi za državljane BiH, je čisto v redu, naj bo malce rešeta in selekcije, menijo za šanki. Čudi pa jih skrb Bosancev za volilce v Sloveniji, ki ne bodo prišli dol, ker se bojijo, da se potem ne bodo mogli vrniti. Ja, pravijo (Pivci, op. K.T.), naj gredo dol z vso prtljago in ostanejo doma, kaj pa bi radi še tukaj, kot 'izbeglice' dočakali tretje tisočletje. Sploh pa, kaj nas briga, tudi za nas nihče ne skrbi"! (39) Še več, Pivci se čedalje bolj hudujejo, občasno – ko gre za begunce – pa celo "rohnijo" in "besnijo" (95): "Kaj vruga, vsak naj gre na svoje korenine, kaj imamo mi s tem. Kaj se kar v neskončnost bratimo ..." (95) besnijo pivci.

IX. Pedofili, transvestiti & “podobni tiči”

Pivska jeza se občasno loti tudi homoseksualcev, pedofilov, narkomanov in “podobnih tičev”. Dasiravno to poteka v različnih kontekstih in z različnimi poudarki, pa je praviloma v ozki povezavi z Južnjaki in Balkanci. Najsplošneje rečeno, tudi ta tarča se pojavi v kontekstu svojevrstne zamere medijem. V časopisju je, po prepričanju pivskega M.S.-ja, odločno preveč “novic, ki s simpatijo obravnavajo homoseksualce in transvestite... pa se pivci resno sprašujejo, ali ne bomo v slovenski širini poleg bratenja z vsemi, tudi najbolj krvavimi Balkanci in z vsemi jugoidejami in zahtevami dovolili tudi kakšnega kongresa morda prav belgijskih pedofilov, ki bi se morda sredi Ljubljane pogovorili o posvojitvah, o drugačnosti, o ljubezni in bratstvu!”(42) Pivci so tudi razmišljali, da bi bilo vendarle najboljše, če bi dobili evropopevke in sicer tako, da Ircem “v zameno odstopimo že kar tradicionalni ljubljanski ‘festival gejev in lezbijk’” (84).

V podobnem položaju znotraj pivskega diskurza so “še razne duhovne, eksotične predstavitve Alaha, Bude in podobnih, manjkajo le še satanisti pa še kakšna kanibalska verstva in teroristična vzgoja že za kakšne naše ločene” (42). Tudi narkomanom se bolje ne piše. Ob zakonu o nekajenju M.S. pravi: “Triletna modrovanja so rodila rezultat – obsodbo kadilcev, narkomani se vsem smilijo in bi jim kar gradili domove in hiške po vaseh...” (47) Skratka, vsestransko razvita pivska bratovščina bi se najraje dokončno rešila vse “drugačnosti” in “bratstva” (kategoriji, ki ju pivci zelo radi ironizirajo), vzpostavila družbeno sistematiko ponosa, ki čisla le dvoje: slovensko etnično pripadnost, nadvse pa etiko pitja.

X. Ko umanjka ogroženosti: “dekleta”, “dekletca” & ženske

Dekleta, dekletca in ženske so posebej priljubljeni objekti, da ne rečem tarče mož za šanki. Najpogostejše udejanjenje teh živalc v pokončnem pivskem diskurzu prestanejo, ko se pojavijo kot “naša dekleta” in/ali kot “kurbe”. Vendar pa je za ženske natančneje povedati, da se v M.S.-jevskih pivskih kronikah najpogosteje pojavljajo v nekoliko konkretnjših podobah, kot je to v primeru, denimo, Naroda. Tako se nasplošno ženske pojavijo – podobno kot to velja za politiko in parlamentarizem nasploh – kot “gobezdalo” (7). Ko pa nastopijo posamično, se to zgodi v glavnem takrat, ko jih je, denimo, “pamet zapustila” (8), ko so zgolj “razgaljena dekleta” (9) ali pa nekakšne “solzne posiljenke” (9)⁴⁹. Pivci skozi M.S.-jeva usta svetujejo, da se pravzaprav ne bi kazalo jeziti, če ženski

⁴⁹ *Vrhunski izdelek slovenske pivske pameti, “solzne posiljenke”, se glede na čas objave, najverjetneje nanaša na TV podobe iz časov množičnih posilitev v BiH.*

50 Pivci so si ob tej priložnosti omislili tudi nezaželeno ime prihodnjih policajev, ki bi postali "Poloncajci" (69).

osebi nekdo reče "Joži, lepo ritko imaš" (10). Ravno nasprotno, ženska bi v tem primeru morala biti celo (pre)srečna, širokosrčno menijo Pivci. Kakorkoli že, tako kot so južnjaki grde živali, so ženske "živalice" lepe za oko. "Sonček razgraja, mladenke so že oblekle kratka krilca in živahno drobencljajo po pločnikih, črne nogavice so spet moderne, vse je v redu, pod nadzorom in na svojem mestu" (73). Ko se pojavi sonček, pa so na sceni "kratka krilca in ostale lepote, ki jih ponuja ta letni čas" (69). Sploh, ko gre za Pivce, se topogledno njihove "debate v glavnem vrtijo okoli vina in seveda ženskega oblačenja..." (13).

Po drugi, nekoliko manj "nedolžni" plati, kolikor je tu sploh moč govoriti o nedolžnosti, je nadvse jasno, da ženske v politiki nimajo kaj početi. Tako je bila deležna pivskega čudenja in zgražanja obenem "avtorica čudežnega tobačnega zakona" (dr. Mateja Kožuh Novak, op. K.T.), ki je "spet vrgla na svetlobo izjemno idejo o nekakšnem ženskem telesu ali truplu, ki naj bi v parlamentu skrbelo (brez denarnice) za večji dotok (ženske) inteligence na vodilna mesta kjerkoli že, za enakopravnost in bi sploh odpravilo krivice, ki se gode slovenskoženskemu svetu". (70) Zavrnitev kakršnekoli vloge žensk v politiki, pri odločanju nasplah, pride do izraza v primeru ministrskih mest (v zvezi z predlogom Polonce Dobrajc za notranjo ministrico, op. K.T.): "Vendar ni nujno, da smo vedno najboljši in prvi in doslej, vsaj na zahodu v civilizaciji pač, koliko vemo, ni bilo še nobene policijske ministrice". (69)⁵⁰ Če pa se neka ženska kljub temu spomni govoriti o politiki, četudi zgolj na neogljeni humanitarni ravni človekovih pravic, se pivci bodisi močno razburijo ali celo pobesni. Nekajkrat so se "krepko razburili", recimo, ko "je predstavnica Amnestija sicer tvorno povedala...vse pa je razbesnela dama iz Helsinkov, razložila, kako grdi in odurni smo Slovenci do Balkancev, kako jih zatiramo in jim ne damo živeti, kako jih je sicer precej pri nas, ampak samo trpijo, za tistih nekaj deset tisoč, ki še čakajo bodisi na meji bodisi na državljanstva, pa se sploh ne zmenimo, pa bi se morali – zmeniti se zanje in omogočiti jim lepše življenje med nami. Ogorčeni pivci so si bili enotni, da se ženska morda slabo počuti ali kaj takega in da pravzaprav samo draži in vznemirja množice".(58)

Pivskemu dojetju ženske kot dekleta in kot po definiciji nepolitičnih osebko je treba pristaviti še "dekletca", se pravi "kurve". Za razliko od tistih, ki rinejo v politiko ali v človekove pravice, te sploh "niso nevarna državi in ljudstvu, da bi jih morali imeti ves čas na očesu. Sicer pa naj obrt (prostitucijo, op. K.T.) legalizirajo in puncam dajo licence, raje naj preganjajo nasilneže in lopove, razgrajače in sitneže"! (20). "Če bodo prostitutke res

dobile delovne knjižice... bo to prva dobra in pametna poteza naših modrecev⁵¹, pametna tako za dekleta kot za stranke". (15)⁵² Vzporedno z omenjenim dobrohotnim stališčem do žensk gre tudi pornografija, ki jo avtor najodločneje zagovarja, kot je vidno z mesta, ko se M.S. zmrduje nad "čistunci, ki jim je uspelo prepovedati porno filme na A kanalu" (42). Skupaj s pivsko radikalnostjo na točki prostitucije, pornografije, gayev, žensk... sodi tudi kleno zavzemanje za smrtno kazen: "Pivci se začudeni sprašujejo, do kod sega papeževa dobrota, da je te dni čas zapravljal z molitvami za nekega ameriškega morilca in posiljevalca, ki so mu končno, kljub vsemu, le porinili v žilo smrtno iglo. Še sreča, da vsaj sem ter tja koga le radikalno odstranijo s 'kugle', menijo pivci in so zato, da tudi pri nas spet uvedemo smrtno kazen ali pa ob dolgoletnih kaznih vsaj obvezno delo" (96).

Kakorkoli že, o tem, kakšno je eksplicitno mesto ženske v M.S.-jevem pivskem obkroženju, nemara še najbolj priča naslednja izjava: potem namreč, ko zmanjka resnih tematik (politika, Južnjaki, "možje s pol strešice"...), "nekateri (pivci, op. K.T.) zamenjajo lokal, drugi pa se odločijo za novo rundo. In počasi 'prešaltajo'⁵³ na domače težave z ženami, z otroci, z zdravjem." (23)⁵⁴

Seznam tarč, ki jih obdelujejo M.S.-jevi Pivci (če jih povzamem samo na ravni podnaslovov tega teksta: pisuni zoper kroniko, Slovenčki, Tujci, Južnjaki, Jugoslavija, Balkanski stvorčki, bitja s pol strešice, državljanstva tujcev, Bosanci, Muslimani, islam, begunci, Sevdah, Kreslin, Pedofili, transvestiti, dekleta, dekletca, ženske) je z naštetim vse prej kot izčrpan. Ostane še neka posebna, paradigmatična, nemara celo odločilna tema, o kateri več v nadaljevanju. Gre seveda za sovraga posebne vrste, ki se, kajpada, imenuje Politika in, če niso "naši", tudi politiki.

XI. "Politično brbotanje", "volilni kretenizem" & "ZOO"

M.S.-jeva določitev politike v Nedelovi Nočni kroniki je praviloma negativna, torej antipolitična. Med topogledno najbolj izstopajoče pivske odnose do politike nemara sodi opredelitev "politično brbotanje". (9) Vsi politiki kot tudi vse, kar je politično oz. vsaj od daleč diši po politiki, je v pivskem diskurzu skorajda praviloma določeno kot "izdajalci/lsko", "dušmani/nsko". Politiki in politika so na rang lestvici pivskih vrednot podobno nizko kot to velja za "kurbe", "Južnjake" in "bitja s pol strešice" ter se zdi, da se topogledno pivski avtor ravna po tradicionalnem pregovoru, po katerem je "politika kurba". Povezave politike z Južnjaki, barabami, kurbami in umazanijo se pojavljajo v neštetih niansah,

⁵¹ Kot smo že videli, so "modreci" pejorativni izraz, ki se tukaj nanašajo na politično sceno danega javnega življenja.

⁵² M.S. je tudi občasni avtor drugih prispevkov na Delovi strani "Kronika", kjer se – najpogosteje literarno – loteva tematsko tudi prostitucije.

⁵³ Pravih, se pravi domačih slovenskih izrazov v M.S.-jevih kreacijah kar mrgoli. Lahko bi rekli celo, da kolikor "večji" in "močnejši" je njegov zagovor slovenstva, opozarjanje na "ogroženost slovenskega jezika" in kolikor bolj neusmiljena je kritika "Slovenčkov", toliko pogostejše je ponavljanje pristnih izrazov, kot sta "prešaltati", "špilati" (23)...

⁵⁴ Samo enkrat sem zasledil v pivskem opusu M.S.-ja, da se je skušal (samo)distancirati in sicer takrat, ko je spregovoril o pivskem "šimfanju": "dajmo šilce več, če že ni kaj šimfati"! (20)

⁵⁵ *Posploševanje ad infinitum je seveda eno glavnih pivskih orodij. Naj v kontekstu parlamentarnega in volitev omenim nek signifikanten naslov Nočne kronike (Ne)Dela, ki pravi: "V Ljubljani cirkus, v kinu Kretenčkovi, v Sloveniji pa volitve" (48).*

⁵⁶ *Zadeva je v pivski optiki seveda tudi in predvsem moralna oz. v parlamentarnem primeru nemoralna. Naslov kolumne z dne 13. 10. 1996 se glasi: "Brezmejna dvoličnost poslanske morale" (47).*

med katerimi lahko navedem naslednjo nekoliko bolj zabeljeno različico, ki se pojavi celo v naslovu kolumne: "Najprej je treba uvoziti (z Juga, op. K.T.) politike, šele kasneje športnike in barabe..." (43) Ta povezava (domače) politike, Juga in Jugoslavije je zelo eksplicitna in nenehno prisotna. Videno v pivski optiki se slovenski politiki ukvarjajo predvsem z vprašanjem, "koliko jih (južnjakov, op. K. T.) bomo od dol privlekli v Slovenijo in kolikim spet podelili državljanstva" (5). Splošno povedano, slovenska država komaj čaka, da "gre na jug" (7), in se vključi v "vlaganje v prenovo južnih držav" (7). To pa je seveda nekaj, kar možje za šanki presojujejo kot zlo. In sicer zato, ker "kar pomnijo starejši, so nas (južnjaki, op. K. T.) nategnili, da je bilo milina" (7). Posplošitev⁵⁵ te poteze gre celo tako daleč, da je dan plebiscita razglašen za dan "jugoslovanskega natega" (8), saj so Južnjaki – kot smo videli – sinonim za "južne nategone".

Pri pivskem odnosu do politike nas bo v nadaljevanju posebej zanimala neka simptomatična podrobnost, sicer polivalentne zmožnosti antipolitike, ki pogostokrat omogoča številne in nepričakovane obrate. Denimo, če je antipolitična ost obrnjena zoper nekoga oz. uporabljena za oznako le-tega, lahko dobimo tudi takšno metamorfozo, da nekdo, ki je po "naravi" etnično-naš, se pravi "pravi Slovenec", avtomatično sovraga.

V antipolitični optiki se ločevanje med "našimi" in "njihovimi" oz. natančneje, med nenehno impliciranimi "mi/nami" in "njimi/onimi", ki se vseskozi nakazuje kot nekaj "bazičnega", izvirnega, razkaže pravzaprav kot nekaj, kar je izpeljano in kar je sekundarno glede na politiko in antipolitičnost, kot tisto, kar je prvotno. Ker je v pivskem žargonu politika dojeta kot "brbotanje" (9), kar bi lahko prevedli tudi kot "govoričenje", "nalaganje", "vezanje otrobov", ali če rečemo s starim Leninom – od katerega ti izrazi pravzaprav tudi prihajajo – pri katerem je parlament (parlamentarna demokracija in vse z njo povezano) izenačen s "čvekalnico", s "čvek-kamrico", je ravno zaradi "gobcanja", "neučinkovita"⁵⁶. Radikalni pivski diskurz, ki je nadvse usmerjen na "učinkovitost" razumljeno v smislu znanega pravila iz samoupravnih časov "preidimo z besed k dejanjem", pa si obrata, denimo iz naših v ne-naše, iz "prijatelj" v "sovražnik" brez antipolitike sploh ne more predstavljati, kaj šele izpeljati. Vendar pa moramo biti pri tej občutljivi in rahlo muhasti točki antipolitike skrajno previdni. Prepoceni in napak bi bilo razsojati, da je definicija pivskega razumevanja politike in politikov v izdaji Nedelovega kolumnista M.S.-ja usmerjena zgolj na to, da pri politikih pravzaprav gre za "naše južnjake", za nekakšne nedomestne "bosanske brate" (12). V tem primeru bi namreč antipolitični element kot skrajnostno, ekstremistično določujoči

(dejanje pride baš od tod!)⁵⁷ razgradili v družboslovno interpretacijo in ga podredili denimo "nacionalističnemu", seksističnemu ali kakemu drugemu podobnemu umevanju.

Odločilnega pomena je, da je vsem "mišljenjskim" elementom ekstremizma skupno to, da se jim vse zdi "premalo", da jim je vse nezadostno, da sploh ne morejo "zafunkcionirati", če jim ne pristavimo dodatnega, "presežnega" elementa, se pravi, kolikor se ne lotijo antipolitičnega aktivizma, ki po definiciji radikalno zavrne prostor, same možnosti obstoja političnega. Politika in Leninovo "politično brbotanje", ki je tukaj na delu, je potemtakem nekaj neskončno pomembnejšega, bolj substancialnega kot se to utegne nakazati nepazljivemu bralcu. Saj gre za pozicijo, ki vnaprej onemogoči kakršno koli (tudi in predvsem politično) enakost/pravičnost, kaj šele – in to je tukaj osnovnega pomena – govorico, samo legitimnost razpravljanja in postavljanja le-te⁵⁸. Saj jo že vnaprej diskvalificira, destruira in de-kultivira kot "brbotanje", torej kot ne-govorico, kot nekakšno neartikulirano, manj vredno, nekulturno... momljanje. Vpeljavo "brbotanja" na mesto same možnosti političnega bi potemtakem kazalo dojeti skrajno resno in sicer kot simbolno vpeljavo neke značilne "metagovorice" oz. drugače povedano, kot specifično vpeljavo "govorice" orožja sile in nasilja namesto večine govornice same, ki je srce političnega kot besedno artikuliranega.

Konsistentno in razumljivo je obenem tudi to, da podobno pivci ravnajo tudi z državo. Seveda tako do države nasploh, kot tudi do katerekoli konkretne države. Ta antidržavni sentiment, ki je toliko močnejši, kolikor bolj ga nadomešča radikalno narodnjaška ideja "narodne skupnosti" (die Gemeinschaft), še najbolj pride do izraza ravno v odnosu do "svoje", "lastne države". Samo neinformirani bodo presenečeni, ko na mesto pričakovanega in načeloma globokega državotvorja, ki bi naj po definiciji bila pritiklina vseh za "slovenstvo zaskrbljenih pivcev", naletijo na cinični stavek, ki pravi, da je Slovenija bodisi nekakšna "naša deželica" (68) ali pa kar "tragikomična država". (65) In zakaj je temu tako? Odgovor je nedvoumen: zato, ker "ko je njej (državi, op. K.T.) prav tako, je tako, kjer pa narod reče svojo besedo, je pač tako, kot pravi država oziroma vlada, oziroma nekakšno ustavno sodišče". (65) Tisto, kar pri pivcih naddoloča pravšnost neke (v tem primeru slovenske) države, je tisto, kar je živo, narod torej, ne pa mrtvo, institucija, zakon, pravo.⁵⁹ Kot eksplicitni primer tovrstne postavitve lahko vzamemo tudi mesto, kjer se različni slovenski politiki "plazijo po balkanski prestolnici". "Pa kar brez privoljenja ljudstva, nobenega referenduma, kdo pa pravi, da imamo Slovenci to Jugovino tako radi, da nismo z njo resno, s plebiscitom pretrgali... nas nihče nič ne vpraša" (85)⁶⁰.

⁵⁷ Smisel celotnega M.S.-jevega govorjenja je zdravo-pivsko preprost, logika, ki je pravzaprav mladomarxovska, pa gre nekako takole: nima smisla preveč filozofirati o tem, kaj in kako je – vsi vemo, da je narobe. Zato tukaj in zdaj gre le še za to, da je to, kar je, treba spremeniti. Drugače povedano, z besed moramo preiti na dejanja, kot se glasi nek ponarodeli prevod 11. Teze o Feuerbachu.

⁵⁸ Poleg že omenjene vnaprejšnje diskreditacije vseh možnih kritikov pisanja o Nočni kroniki je lep primer tudi tisti v zvezi z volitvami, ki jih pivci opredeljujejo za "predvolilno sranje" (47).

⁵⁹ Značilen primer je zakon o prepovedi kajenja na javnih mestih in reklamiranja tobaknih izdelkov, ki se v piski dikciji imenuje "tobačni kretenezem" (74).

⁶⁰ Mest, kjer se Pivci sklicujejo na "Narod", je več, praviloma pa se naslanja na neimenovani "40. člen" (najbrž Ustave), po katerem se "Narod" ima pravico "odločiti".(2), oz. kjer je narod izenačen z državo ("Narod oz. država") (1).

⁶¹ *Ta stavek je istočasno naslov kronike z dne 9. 2. 1997.*

⁶² *O odnosu do tujih politikov, predvsem do Alije Izetbegovića in Franje Tuđmana, ne kaže posebej izgubljati besed. Za razliko od izrazitih simpatij do Miloševića se tukaj pojavljata kvečjemu ironija in cinizem, če že ne žaljivost in neokus, o čemer tukaj ne bom posebej govoril.*

⁶³ *Ko bo "Lepi Janez" (Drnovšek op. K.T.) izbran, "bo spet štiri leta mir, bo država še naprej brezpravna, da se bo kradlo, kot se spodobi"*

⁶⁴ *"Nekdanji notranji minister Igor... je toliko Balkana navlekel gor in delil za nekaj tolarčkov državljanstvo levo in desno, celo brez osnovnega preverjanja, da smo res čisto razsuti, brez identitete, narodne zavesti in ponosa" (66). Ko se zgodi, da "na Prešernu" delajo turistično promovijo, Hrvati, pivci pravijo, da je to "verjetno zato, ker je ljubki Igor prestavil mejne prehode na Kongresni trg" (92).*

⁶⁵ *Šolski "minister črpa šopke balkanskih idej, ki sodijo pač na Balkan, ne pa v Slovenijo" (74).*

⁶⁶ *Topogledno prim. posebej M.S.-jev izdelek št. 72.*

⁶⁷ *V kandidacijskem postopku pri prejšnjih predsedniških volitvah so Pivci iskali "kandidate za očeta (verjetno naroda, op. KT), eni po Fužinah in Štepanjcu, drugi, radikalnejši, pa so se odpravili v ZOO". (43)*

Mar potemtakem iz te opcije ni samoumevno tudi to, da sta ravno pravni red in enakost državljanov ena glavnih tarč pivskega diskurza? Mar ravno tako v tej pivski radikalni govorici ni povsem normalno in dosledno, če bi temu, kar tukaj in zdaj velja kot država in politika, namenili neko vrsto terorizma? M.S. je, kot ponavadi, interpretativno nedvoumen: tako predvolilni situaciji pravi, da je "predvolilno sranje (47), zatrjuje pa tudi, da bi "Bomba v parlamentu storila marsikaj dobrega"! (67)⁶¹

Če sedaj preidemo iz tega občega in nadvse konstruktivnega odnosa Pivcev in M.S.-ja samega do politike in države na Slovenskem na odnos do posameznikov, lahko zlahka opazimo, ko gre za konkretne slovenske politike po poklicu⁶², da se pivski diskurz razmeroma redko nanje poimensko naslavlja. Nedvomno in eksplicitno pa je negativen, ko se nanaša na Janeza Drnovška⁶³, Igorja Bavčarja⁶⁴, Slavka Gabra⁶⁵, Matejo Kožuh Novak⁶⁶, Milana Kučana⁶⁷ ... Po drugi plati pa se redko pojavijo tudi pozitivna nagnjenja do posameznih politikov in sicer takrat, ko gre za Marjana Poljšaka, Saša Lapa⁶⁸, Adolfa Štormana in podobne opozicijske leaderje manjših, praviloma ekstremističnih strank in združenj⁶⁹. Kolikor je meni uspelo opaziti, se kot izjema med tistimi, ki jih pivski diskurz pozitivno obravnava, pojavlja tudi član LDS in nekdanji zunanji minister Zoran Thaler⁷⁰. Vendar pa se glede na splošni antipolitični pristop tudi ravnokar omenjenih posameznikov in posameznic M.S. ne loteva linearno, torej zgolj v pozitivnem kontekstu. Njegovo pivsko pozo je namreč moč najbolj natančno zapopasti kot kleno zavrnitev obstoječe ekstremnosti in sicer na nek že večkrat viden način. Tako namreč, kot je šlo v zgodovini razvoja korenjaških (anti)političnih strank na Slovenskem pri Jelinčiču (ko se je odcepil od Janšine SDSS), ali pa v Lapovem primeru (ko je zupuščal Jelinčičevo SNS). Pivska logika M.S.-ja pri (Ne)Delovi kolumni je obstojna in praviloma sloni na zavrnitvi (neke) obstoječe ekstremnosti in ekstremistov kot nezadostno ekstremnih! Nedvomno torej gre za radikalno pozicijo, ki ji zgolj nacionalizem in šovinizem, kot smo ga deležni v slovenskem postsocializmu, očitno ne zadostuje. Tovrstna radikalna shema, ki ji nacionalizem ne zadostuje (razočaranost z nacionalisti), spremenjena v konkretni stavek, se glasi takole: Pivci se "čudijo, kaj še imajo nacionalisti povedati, ko so vendar že vse karte zapravili, požrli vse obljube in razen gozdov in Cerkve nimajo nobenega 'izgovora' za obstoj več. Pri desnici pa so kalibri, ki spustijo eno pametno, nato pa natrosijo toliko gnoja, da človek kar verjeti ne more, da je to res" (49). S tem smo začasno in vsaj za silo predstavili najbolj izstopajoče pivske tarče. Oglejmo si sedaj neko izjemo.

XII. Izjema na ravni ogroženosti: Slobodan Milošević kot Gospodar

Med bolj paradoksalne elemente pivskega diskurza M.S.-ja., ki kot izjema postavlja v posebno luč vse dosedaj shematsko nakazane pivske postavitve, sodi tisti, ki gurmansko zabeli celo verigo ogroženosti slovenstva, tujcev in sovraštva. Tu se namreč dobesedno na mestu Sovraga vseh sovragov nepričakovano (?) pojavi njegova visokost – Gospodar ali celo Božanstvo.

Tam, kjer bi namreč za poznavalce poteka dogodkov zadnjega desetletja v delu sveta, v katerem živimo, bilo najbolj normalno pričakovati vpis “največjega sovražnika”, naletimo pravzaprav na, če že ne na dobrega prijatelja, pa vsaj na simpatičnega, “starega znanca”. Na koga drugega kot na Njegovo Visočanstvo – na Slobodana Miloševića! In zakaj je Milošević “izjema” oz. v pivskem diskurzu funkcionira kot Božanstvo? Preprosto zato, ker je najboljši, ker je Jack, ker je “zvit” in ker “ve”, in ker nasploh ve, kako se najpomembnejšim stvarjem streže (je učinkovit, dosleden, odločen, ne “cinca”...): ker na pravnjeni način “zna nategniti”, bi lahko rekli v pivski govorici, ki vse južnjake pogosto krsti za “južne nategone”⁷¹. Zato je ta in takšen Milošević nakazan bolj ali manj diskretno in simpatično ter na nek način celo funkcionira kot “naš”, kot nekakšen “pivski brat” par excellence. Zato se mu npr. tudi ne jemlje preveč resno stotine tisoč mrtvih, ki jih je ta posredno ali neposredno dal ali dovolil pobiti, namesto o posiljenkah brez določil nastopajo, kot smo videli, “solzne posiljenke”... Skratka z Miloševićem naletimo na neko pocukrano in pomembno sestavino ljubke pivske govorice, ki nam (neposredno) priča, da celo vojna v Bosni, na Hrvaškem in, končno, tudi v Sloveniji, vendarle ni nič spremenila na diskurzu, ki ga prakticirajo slovenski pivci.⁷² Kljub neverjetnim in iz dneva v dan videvanim strahotam, ki so jih Bosanci, Hrvati, Srbi in tudi Slovenci... prestajali v teh letih – in vsaj, kolikor gre za Bosance – diskurz tukajšnjih pivcev pravzaprav ni naredil nikakršnega razvoja glede na osemdeseta. Neverjetni dogodki v zadnjih petih letih, ki so marsikoga bolj ali manj, tako ali drugače, iztirili, ali pa mu vsaj dali resno misliti o času in silah, ki so na sceni, so tukaj ostali povsem postranski, takorekoč irelevantni. Iz tega nemara lahko – vsaj posredno – sklepamo, da pri diskurzu “mož za šanki”, ki ga v (Ne)Delu duhovno upodablja M.S., pravzaprav moramo računati z neskončno globokimi koreninami, ki tako rekoč segajo v samo osrčje t.i. (etnične?) identitete, če že ni identiteta sama.⁷³ Razvidno je, da je tako ta diskurz kot tukajšnja pokončna (Pivska) identiteta neločljivo povezana s stereotipi, ki segajo tako daleč in tako globoko, da jih sploh ni moč razlikovati od tukaj in zdaj delujočega “kulturnega rasizma”⁷⁴. Bosanci so v tej govorici (p)ostali to, kar so že vedno bili stoletja poprej. Se pravi Turki⁷⁵, ki

⁶⁸ *To, da sta “Poljšak in Lap, ki sicer nista kakšna bisera, sta pa le borca za usaj približno resno in konkretno stvar, na volitvah povsem odletela, pa kaže, kam je padla zavest Slovencev oziroma, kolikšni sta okupacija in raznorodovanje naše deželice.” (74). Sašo Lap se eksplicitno pojavi tudi v povezavi s Padanijo in Bossijem: “Bossi in njegovi, morda bodo bolj radikalni in iznajdljivi kot naši politiki, morda bodo našli kakšna zdravila, ki jih bomo lahko tudi mi uporabili... Že zaradi tega jim lahko želimo sreče – kot naš Lap” (44). Zdi se, da zaželeli srečo “Bossijevi politiki” in obenem biti radikalno etnično usmerjen Slovenec, lahko storijo le M.S.-jevski Pivci, ki najbrž ne vedo(?), da je “Bossijeva politika” tista politika (ravno tako kot je pivski radikalizem), ki, med drugim, stavi na radikalno zavrnitev kakršnekoli možnosti politične enakosti Slovencev v Italiji, oz. zaželeni Padaniji, ki jo tukaj pivci povezujejo z Lapom in jo celo slavijo!*

⁶⁹ *Če se ne motim je eno redkih izstopajočih imen slovenske strankarske politične tehnologije, ki v kronikah ni omenjeno, tisto Janeza Janše simpton?*

⁷⁰ *Pivci “od njega kar nekaj pričakujejo in mu usaj delno zaupajo”. (71)*

⁷¹ *Kot smo videli, je plebiscit v pivsko govorico predelan kot “vrhunski nateg” oz. kot “dan velikega natega”.*

⁷² *Naj ob tem pristavim, da je to vendarle vse prejš*

kot originalno stališče. Nekaj podobnega poteka tudi na ravni t.i. Zahodnega javnega mnenja, ki načeloma naj ne bi bil naklonjen Miloševiću. Vendar je treba ločiti to nacio-kratično nenaklonjenost od javnomnenjske fascinacije z Miloševićem kot "Jackom", ki jo poznamo še iz časov Mussolinija, Hitlerja... in ki je tudi dandanašnji ena nosilnih podlag neofašizma in neonacizma.

⁷³ *Nemara se na tej interpretativni točki srečamo z enim možnih pokazateljev prehoda iz ogroženosti slovenske identitete v slovenstvo kot identiteto ogroženosti.*

⁷⁴ *"Garbo nacionalizem", ki ga je ob razpadu SFR Jugoslavije kot oznako za "slovenska dogajanja" skoval nekdanji ameriški diplomat v Beogradu, Zimmermann, se ne nakazuje samo kot nekaj, kar bi bilo moč misliti v kategorijah "lepega", slovenskega nacionalizma/šovinizma navzven. Bržčas bi bilo moč to opredelitev razširiti tudi v smislu "notranjega dogajanja" na Slovenskem. V pojasnitev tega, na kaj merim, naj ponudim neko staro razlikovanje, na katerega opozarjajo številni raziskovalci fašizma (Griffin, 1995), ko govorijo o vojaško/nasilnem rasizmu, ki je posebej prišel do izraza za časa vladavine nacizma (tudi v "državah", kot so bile Slovaška, NDH na Hrvaškem in drugod) na eni in pa nekakšnega "kulturnega rasizma" na drugi strani, ki je bil bolj doma pri italijanskih*

so nenehno in vedno na zalogi in se nahajajo dobesedno pred durmi⁷⁶. Predvsem nemara zato, ker niso kristjani (katoliki)⁷⁷, ker imajo drugačne navade in ker verjamejo v napačnega "Boga". Antimuslimanski naboj pri pivcih imamo zatorej lahko ravno tako za nekaj genuinega, globinskega, prvinskega, kar niti tako strašanski pretres, kot je bil genocid nad Bošnjaki in vojna na področju bivše države, ni mogel iztiriti. Medicinsko povedano, niti najhujše zdravilo, niti najmočnejša injekcija razumevanja in usmiljenja za tiste, ki so utrpeli genocid, ni zmogla spremeniti strukturnih elementov na ekstremnem področju M.S.-jeve slovenske pivske govornice ogroženosti!

XIII. Poskus dojetja: identiteta ogroženosti

a) Spolzkost pivske forme

Začnimo povzemati – najprej Pivci: Pivci so neka skupnost, kolektiviteta, so pač "možje za šanki" ali celo delavci za šanki ("šankdelavci"). Za interne odnose med njimi velja, da jim vlada svojevrstno pivsko tovarištvo (tovarišija, če rečemo po kocbekovsko), bratstvo, solidarnost in razmeroma visoka stopnja medsebojnega (bilateralnega in multilateralnega), notranjega razumevanje. Predvsem pa so domač(i)ni, tukaj torej slovensko domačni ter uspešni ustvarjalci pristnega, domačega družbenega diskurza, govornice slovenske domačijske skupnosti. Med njimi ni niti slučajno omenjena najmanjša možnost prisotnosti "ne-Slovencev", tujerodnih pivcev, tistih "od zunaj"⁷⁸. Tretji pomemben element določitve pivskega diskurza, s katerim se poslužuje M.S., je vednost, s katero Pivci razpolagajo v povezavi z njihovo "skrbjo" (najpogosteje skrb za slovenstvo in Slovenijo). Ubeseiditev tega elementa se glasi takole: pivci "meljejo težave, ki tarejo ves slovenski narod", ali malo bolj filozofsko povedano (kajti pivci so v ozki povezavi tako z modrostjo⁷⁹ kot tudi z ljubeznijo do nje), "važno je, da debate ... tečejo in da so razprave tehtne, da res rešujejo bistvo naše biti" (91)! Iz kombinacije tega, da pivci posedujejo vednost in da so nemočni (Nemoč je nekaj, v kar so Pivci po krivem pahnjeni in kar je četrti nosilni element), se porodi naslednja, peta sestavina diskurza, ki smo jo že omenjali: to je pivska Jeza, ki se včasih razlije celo v bes ("pobesneli so"). Pivce hudo moti ("jezni so") vse, kar jim je iz katerega koli razloga nasprotno, občasno pa tudi zato, ker je – kot smo videli – zgolj drugačno. To velja zlasti za vse posameznice/ke in politične/družbene skupine, za katere velja, da se sami ali pa da jih nekdo drug opredeljuje kot tuje, drugačne, ne-domač(n)e, ne-naše. Topogledno je pivskemu diskurzu imanentna tista jeza, ki meri na,

kot smo našteli in prikazali: ženske nasploh in posamično, tujce nasploh in posamično, na drugače (ne-katoliško) verujoče, na drugače pobarvane, drugače spolno usmerjene, na drugačne priimke in imena, na druge narode in države, na politike (z nekaterimi tukajšnjimi vred)... Skratka, gre za jezo, ki se najbolj nanaša na vse tiste kategorije, ki se eksplicitno ali implicitno pojavijo v na začetku navedenih členih Ustave Republike Slovenije (posebej člen 63), kjer je eksplicitno rečeno, da je "protiustavno vsakršno spodbujanje k narodni, rasni, verski ali drugi neenakopravnosti, ter razpihovanje narodnega, rasnega, verskega ali drugega sovraštva in nestrpnosti".

Vendar pa to zdaleč ni vse, kar je treba povedati o M.S.-jevi pivski formi javnega ustvarjanja ogroženosti in iz nje izhajajočega sovraštva do Drugih in drugačnih. M.S.-jeva kultura "Pivci" namreč izhaja iz neke (pravne?) in utečene prakse, ki avtorju in (Ne)Delu omogoča značilno manipulacijo na skrajno občutljivi točki ustavnosti in legalnosti nasploh. Položaj pivske forme je namreč takšen, da implicira, da se tisti, ki imajo opravka z alkoholom, in takšni Pivci že po definiciji vsekakor so, nakazujejo kot nekdo ali nekaj, kar pravzaprav ravna vsaj nehote, če že ne "podzavestno", "nezavedno". Zdi se namreč, kot da M.S.-jevi Pivci izrekajo nekakšno (kolektivno, narodno, kulturn(išk)o, slovensko...) nezavedno misel, bi udobno začivkali tukajšnji vodilni interpreti ter pristavili, da pač pivci "nalagajo" tisto, kar trezni sicer zamolčijo.⁸⁰

Večji del analitično pomembnih kreacij se v primeru pivskega diskurza nahaja ravno v pivski formi sami, ta pa je (ravno zato?) postavljena vsaj kot spolzka, če že ne neulovljiva. Gre za originalno slovensko pivsko literarno iznajdbo, ki omogoča izrekanje celote, vsega in ne zgolj samo nekakšnih "delnih resnic" o tukajšnjem in sedanjem bivanju oz. o, če rečemo v ameriško & tuđmanovski dikciji, specifičnem "stanju nacije". Še več, poleg uspešno izdelane govornice, iz katere se izreka celota, je to istočasno tudi javno (!) izrekanje, ki na prvi pogled uhaja že potencialni odgovornosti treznih, kaj šele tisti zakonski in sodni!⁸¹

Pivska forma bi naj bila celo pred sodiščem nekaj, kar zmanjšuje, če ne povsem osvobaja krivde (neprištevnost, "ni bil pri sebi"...). Še več, pivskost in Pivci so nekaj oz., nekdo, ki jim – če vsaj malo daš na sebe – pravzaprav "ne smeš zameriti". Kljub temu, da govorijo in počno to kar govorijo in počno, pa jih – kajpada če si "normalen" – pravzaprav ne smeš "vzeti resno", "jemati zares". In ravno tukaj je kleč. To, kar tukaj menda ne smeš zameriti, ker ni resno, ker ni "normalno"... ,funkcionira namreč kot najbolj redno (tedensko) ustvarjanje velikanskih količin "ogroženosti" in iz nje izhajajočega sovraštva. Če hočeš to, kar

fašistih in režimih, ki so se zgledovali po njem. S tem kajpak nočem pomanjševati rasističnih in genocidnih učinkov italijanskega fašizma, ki so jih bili še kako deležni tudi Slovenci, pač pa zgolj opozoriti na dve različni, tipično evropski različici, od katerih italijanska ("kulturalna") nekoliko bolj ustreza današnji "slovenski postsocialistični mentaliteti", če naj temu rečem nekoliko manj precizno. V kontekstu tega ločevanja bi kot primera današnje "ponovitve" nemško-nacističnega rasizma lahko vzel tisto, ki se v zadnjih letih pojavlja med Hrvati in Srbi, še posebej na področju Bosne in Hercegovine.

75 Pravo mojstrsko miniaturo o džamiji, islamu ter implicitno tudi o Turkih ("janjičarji", "klanje tja do Siska"...) izpod peresa M.S. prim. v dok. št. 81.

76 To "pred durmi" bi kazalo zapopasti v dvojnem pomenu: so sovražnik, ki je nenehno na mejah "našega naroda" in države ter istočasno izjemno priročen prijatelj, ali boljše, material, ki je kot nalašč gođen in vedno pri roki, ko je treba pognati identiteto splošne ogroženosti, oz. so nosilni steber, na katerem sloni konstrukt ogroženosti.

77 Več v Mastnak 1996.

78 Delna izjema obstaja. Do nje pride, ko pivci "pobesnijo" v zvezi s pisanjem Vlada M. (Miheljaka, op. K.T.) v Dnevniku. Tam se je M.S.-ju zapisalo, da "bomo zvrnili še rundo, dve, tudi

z nekaj tistimi z juga, ki jim gredo takšne salonske razprave (kot je Miheljškova, op. K.T.)...na živce" (76).

79 Čepprav "pivci marljivo premlevajo tekočo problematiko. Med kozarčki in požirki se vedo najde trenutek za modro misel" (88), pa jih moramo ločiti od "modrecev", kar je oznaka "Južnjakov", "politikov" in celo "razumnikov".

80 To, da pivci govorijo tisto, kar trezni sicer zamolčijo, je tradicionalni obrazec, ki sta se ga – če se omejimo na ožji prostor južnega dela Srednje Evrope – tako uspešno v politične namene v zadnjem času najbolj okoristila voditelj avstrijskih narodnjakov Jörg Heider ter prvak SNS Zmago Jelinčič v prvem obdobju svojega ustvarjanja. Prim. Kuzmanič (1995).

81 Če se je v tukajšnjem razumniškem stanu ustalila praksa, da vsako leto ali enkrat na dve leti objavijo kulturni izdelek, nekakšno kulturniško encikliko o "stanju nacije" ("Ura resnice" je zaenkrat bila zadnja), pa pri pivskem lobiju Nočna kronika (Ne)Dela funkcionira kot nekakšen tedenski pivski bilten za diseminacijo ustreznih vrednostnih stališč (torej smernic), podob in imageov in ki bolj eksplicitno kot implicitno vabi k dejanjem, ki temeljijo na grobi zavnitvi veljavnih ustavnih določil Republike Slovenije.

(Ne)Delovi Pivci z M.S.-jem kot njihovim laudsprecherjem na čelu počno "vzeti zares", se moraš implicitno in eksplicitno preseliti med "ne-normalne" in "nore". In ravno v tem je nemara iskati razloge, da je med tukajšnjimi t.i. treznimi domačini čedalje manj takšnih, ki bi sploh jemali resno karkoli takega kot so pokončni slovenski Pivci, da o njihovi diskurzivni dejavnosti niti ne govorim. Ali naj kot slučajno vzamemo dejstvo, da tako neki par excellence psihoanalitski primer, kot je diskurzivna praksa M.S.-jeve Nočne kronike (Ne)Dela, še ni našla ustreznega odziva v ustreznih "vrhunskih znanstvenih krogih"?⁸²

Da je zadeva z Pivci vse prej kot nedolžna, se ravno tako lahko pokaže na razmeroma preprost način, na ravni "velikih števil". Število alkoholikov (dejansko in dejanskih) je v Sloveniji (tudi uradno) izjemno visoko⁸³, o čemer nemara najbolj pričajo bodisi izjemno žolčne polemike zadnjih let okoli metodologij zdravljenja dr. Ruglja kot – po moje je to pogostokrat povezano – tudi ne- navadno(?) visoko število samomorov na Slovenskem. Število osebkov, ki sklepa, govori in ukrepa tako, kot to počno tukajšnji Pivci, je potemtakem preverljivo in je takorekoč enormno. Topogledno bi rekli, da so Pivske tirade M.S.-ja objavljene v visokotiražnih časopisih kot sta Nedelo in Delo pravzaprav nekakšne samoizpovedi, sporočila za javnost tega izjemno močnega slovenskega pivskega "lobija", ki – in to je ena hipotez tega zapisa – funkcionirajo kot ena največjih, a ne-vidnih antipolitičnih gibanj v deželi na sončni strani Alp. Nemara bi temu lobiju bilo treba prišteti vsaj še nekakšno tiho podporo, ki prihaja iz smeri ustreznih industrijskih in trgovskih institucij, ki se nadvse skrbno ukvarjajo s strežbo močnemu in vplivnemu Pivskemu stanu, na katerem parazitirajo ter od katerega, razumljivo, pobirajo ne ravno majhne profite.

b) Pravšnost pivcev kot večina

Kakorkoli že, Pivci v M.S.-jevih izdelkih nastopajo kot dejanski subjekt komentiranja oz. igrajo vlogo nosilca diskurza Nedelove Nočne kronike (od tod celo občasno "citiranje" kake izjave posameznega pivca)⁸⁴. Določitev pivcev, s katero postreže pisec sam, pa je dvojna: to so najprej "pravi pivci" (8), nato pa še "možje za šanki" (9). Opredelitev "pravi pivci" nam seveda sugerira razlikovanje med "pravimi Pivci" in pa tistimi, ki so Ne-pravi, oz. tistimi, za katere bi lahko rekli, da ne znajo piti. Sprejeli bomo to sugestijo ter jo skušali razdelati v smeri, ki morebiti komu le utegne olajšati razumevanje politične in pravne teže oz. relevance M.S.-jevega ustvarjanja v Nedelovi Nočni kroniki. Kot izhodiščno dejstvo v tej ravni po M.S.-jevi samodoločitvi moramo upoštevati to, da pivci namreč niso isto kot "pijanci", še manj pa so

“klateži”⁸⁵! Po eksplicirani M.S.-jevi razpredelnici obstajata dve vrsti ljudi: delovni, “deloholiki so v manjšini ... njim nasprotnih tipov je več”. In ti “nasprotni tipi” so pijanci ali “klateži, ki blodijo naokrog v stalnem strahu pred delom, znojem in žulji, nadlegujejo ljudi in žicajo, prebivajo po parkih, kletah ali zapuščenih hišah in sploh kjerkoli, večina pa jih je ves čas pod paro, da niti ne vedo, kaj se pravzaprav dogaja, še manj pa, kaj se bo jutri” (99). Pivci so vedno “pravi pivci” (8) (kar je povezano z omenjeno “poštenostjo”), pijanci pa so nekaj povsem drugega, kar tukaj – v prvi del (Ne)Delove Nočne kronike – sploh ne sodi. Pijanci in klateži so predmet obravnave drugega dela nočne kronike! Ker pivci vendarle pijejo, istočasno pa niso pijanci, so torej nekakšen vmesen in povezovalen člen med “treznimi” na eni in pa “pijanimi” na drugi strani. Odločilno, v tem na videz neprekoračljivem prepadu⁸⁶ je to, da za razliko od pijancev in “klatežev” Pivci “vedo, kaj se pravzaprav dogaja” in tudi to, “kaj se bo zgodilo jutri” (daljnovidci)! Vprašanje, ki se tukaj zastavi, je, od kod in kako naj določimo “pravost”, “pravšnjost” “pravih pivcev”? Po čem so pravi pivci “zares pravi”? Odgovor je že v grobem zgoraj podan. Oni so “pravi” po tem, da “znajo prav piti”, da se torej kljub temu, da pijejo, vendarle ne “zapijajo”. Če dodatno poobčimo določitev pravih pivcev, lahko rečemo, da so “pravi” tisti, ki Znajo (piti)! Oni so, torej, pravšnji nosilci nekakšne specifične veščine in vednosti (Znanja), oni so pravzaprav “znalci”. Pivci so torej nekakšen subjekt vedenja, ker znajo, kako se pije! Korak napredovanja iz “tehnike pitja” proti splošnejši vednosti, ki je prava tarča določitve “pravi pivci”, pa šele sledi. Kajti, če nekdo zna, kako se pije, če obvlada torej tehniko na tem najbolj spolzkem in enem najtežjih področij sodobnega življenja skoncentriranega okoli želje, potem zna (in obvlada) vse drugo! Pijača je namreč sol življenja: In vino veritas!⁸⁷

Drugače povedano, pivci, s katerimi imamo analitično opraviti, uspešno zasedajo strateško odločilno mesto tehnike-vedenja, vednosti izpraznjene do tehnike, veščine: igrajo namreč diskurzivno vlogo “središča sveta”, tehničnega sveta vedenja. Kot inavgurirani subjekt vedenja se oni nato lahko neskončno obračajo na vse strani sveta in vse, kar je, kar poteka okoli njih, se pravzaprav dogaja v njihovi pred-ročnosti. Vse jim je dobesedno na dosegu roke in kot takšno dostopno, za kar je daljinski upravljalec, ki ga bržčas vihtijo ravno tako večče kot kozarčke, le slučajna materializacija. Zato “vse to” lahko (v nedogled) “komentirajo”, zato lahko “ugotavljajo”, zato so do vsega tega lahko “kritični”... in o vsem (tem) imajo svoje lastno specifično in specializirano “mnenje-vedenje”. Skratka, vedo vse in vse vedo preprosto zato, ker so specializirani za celoto (Resnico)⁸⁸, so nekakšni zdravniki obče prakse. Samo in edino za njo jim gre. “Razmišljanja in debate pivcev niso ravno nerganje in natol-

⁸² Po neki anekdoti bi naj Hannah Arendt nekoč na uprašanje, kako pojasnjuje to, da se “veliki” avtorji kot so denimo Heidegger, Benjamin in podobni niso resneje ukvarjali z nacizmom in fašizmom, odgovorila približno takole: za njih je nacizem bil dolgočasno berilo, sploh nekaj manj vrednega in nezanimivega, s čemer ni kazalo tratiti časa in izgubljati besed. Raje so se navduševali nad takratnim italijanskim futurizmom, dizajnom in estetiko nasploh.

⁸³ V naši družbi je alkoholizem zelo raširjen. 15% odraslih moških je alkoholikov, že naslednjih 15% pa je na poti v alkoholizem, saj že preveč pijejo. Alkoholikov je 2-3% vsega prebivalstva v Sloveniji ali približno 60.000-80.000” (Razboršek & Krištof, 1988, str. 3). Ta korenjaško optimistična ocena je stara deset let (!) in se je potemtakem zagotovo drži pregovorna samoupravna lakirovka. Kaj se je na področju alkoholizma na Slovenskem zgodilo v vsem času in kaj je prinesel post-socializem, pa zaenkrat lahko bolj ali manj le ugibamo.

⁸⁴ V enem primeru se pojavi celo “avtor izjave”, nek pivce simptomatičnega imena: Janez, natančneje, “malce okajeni Janez” (29).

⁸⁵ Kategorija “klatež” se v dok. št. 76 poveže s “čifur” in dobimo “klateški ‘čifur’”, ki ga M.S. radodarno prilepi Magnificu, češ da je njegov izdelek.

⁸⁶ *Kaže, da je klasična distinkcija Marka Breclja, ki pravi "eni so trezni // drugi pa srečni" vendarle ukinjena in sicer ravno znotraj pivskega diskurza samega.*

⁸⁷ *Lahko bi ključ do Pivcev in pivstva poiskali tudi v smeri, ki nam jo nakazuje avtor s simbolnim stavkom "Eh, pa kaj bi, še eno rundo"! (25) Dojeli bi ga lahko nekako takole: ker mi vemo, kaj je treba storiti, nič pa ne moremo, smo razočarani in potem ga zato pijemo. Sicer pa se itak ve, kdo je kriv. Drugi korak te iste logike pa bi lahko bil: ker je svet narobe, pivci ga pijemo. Razlog za to, da pijejo in ker pijejo, pa ni zgolj v tem, da je svet narobe, pač pa tudi v tem, da vidijo svet, ki ni narobe, oz. svet takšen, kakršen bi naj tudi bil! Drugače povedano, piske kreacije deli od umetniškega ustvarjanja (tudi slovenskih) kulturnikov manj kot ped. V možnosti te interpretativne smeri kaže tudi naslednja ločitev, ki razlikuje med "življenjem pivcev in tudi navadnih smrtnikov" (59), kar torej na ravni definicije sploh ni eno in isto. Avreola pivcev, njihova "zaskrbljenost" in "odgovornost za usodo naroda" imata torej veliko skupnega s razumniškimi kreacijami iz osemdesetih in devetdesetih na Slovenskem. Še več, za razliko od "navadnih smrtnikov" imajo pivci tudi nekaj skupnega s "civilnostjo" devetdesetih: "Pivci so zaradi vročine prav tako kot civilni ljudje, znojijo se in poln kufer imajo vsega, le nergajo bolj konstruktivno" (40).*

⁸⁸ *Seveda gre za Resnico, ki je dojeta obenem kot*

cevanje!" (97) upravično ugotavlja pivski primus inter pares, M.S. Opisni in obenem dopolnilni element opredelitve "pravih pivcev" je to, da so to "možje za šanki" (ne pa "pod šanki", kot bi to, nemara, veljalo za "pijanice" in "klateže"⁸⁹). Nenazadnje, ko govorimo o subjektu ljubljanskega (Ne)Dela, o "Pivcih", potem tu pravzaprav ni nobenega dvoma, da so to obenem tudi (pravi) "možje" in da diskurz, ki se ga poslužujejo, prodajajo za moškega par excellence. Hkrati je razvidno, da gre za diskurz potence in "velikih jajc", nekakšnega velikega jezika ter temu ustrezno prepariranega lulčka, ki funkcionira v skladu z "umetnostjo pitja" in ki se potemtakem uporablja predvsem v namene odtakanja pivskih nus-proizvodov.

c) Slovenski pivski krog

Še posebej je treba poudariti, da najbolj izstopajoči element kronike ne gre iskati toliko v tem, kaj oz. o čem "Pivci debatirajo", o čemer smo dosedaj največ govorili v dosedanem poteku analize. Da je temu zares tako, je še najbolj razvidno ravno takrat, ko avtor kljub temu, da mu "zmanjka štofa", kar – glede na (ne)bogastvo tukajšnjega javnega življenja – niti ni tako redek primer, ustvari ustrezno ogrožajoče oblikovano kroniko⁹⁰. Pri kroniki je odločilno to, kako in še posebej kje/kdaj se nekaj izgovarja! V prvem delu (Ne)Delove Nočne kronike imamo opraviti z diskurzom pivcev, katerega obči status bi lahko določili kot njihov samogovor. Podoba je takšna, kot da bi obstajala nekakšna (politična) stranka pravih pivcev ali pivski sindikat/loby, ki prek svojega glasnogovornika (M.S.) redno pošilja "tedenska sporočila za javnost" v ljubljanskem (Ne)Delu. Gre torej za (s)poročila, ki se ne servirajo samo pivcem, pač pa vsem, predvsem pa kajpada treznim, kajti pivci, če se ne motim, ponavadi ne zapravljajo svojega dragocenega in skopo odmerjenega časa z odvečnim branjem časopisov. S tem pa odpremo neko dodatno razsežnost (Ne)Delove Nočne kronike. Kajti tovrstno implicitno, "ne-javno" mnenje pivcev oz. skupek do stereotipov in rasizma prignanih "stališč" nekega parcialnega subjekta, postane s pomočjo distribucije (Ne)Dela osrčje razširjanja neke nadvse ekstremistične forme sovraštva, s katero imamo opraviti kot z vplivnim oblikovalcem tukajšnjega javnega mnenja.

Kot rečeno, to, kar Pivci in M.S. počno, se pravi opravljanje pivske dejavnosti (videli smo, da se pivci imajo za "šank-delavce"!), M.S. opredeljuje na različne načine, najpogosteje pa tako kot da Pivci: "ugotavljajo" (1), "izjavljajo", "skrbijo" ("skrbi jih"), "gledajo na dogajanje" (5), "menijo" (9), "so kritični (do)" (11), "otožni" so (glede na nekaj/nekoga)(3), ter seveda "jezni" (3). Logika, ki poganja nakazano delovanje Pivcev je njim samim

nekaj zunanjega. Na to lahko sklepamo na osnovi načina pisanja, ki se ga poslužuje M.S. Ta namreč najpogosteje gradi na dogodkih, ki nastajajo tam nekje zunaj, v tujem in ogrožajočem svetu, o katerem pivci "debatirajo" za svojimi varnimi šanki ("možje za šanki"). Od tod bi lahko izpeljali tudi opis "položaja" Pivcev, ki je v kreaciji M.S.-ja bolj impliciten. Iz sekundarnih izjav se namreč da razbrati, da je tisto, kar poleg omenjene "vednosti"/"vedenja" opredeljuje to par excellence skupino družbenosti, pravzaprav najbolj njihova nemoč. Ta ni začasna, pač pa je takorekoč "imanentna" določitev Pivstva. Še več, argumentacija, ki jo ponuja M.S.-jevo pisanje, je lahko krožna: ravno zato, ker Pivci "nič ne morejo", se nahajajo "za šanki"; in ker za šanki nič ne (z)morejo, ga spiijejo "šilce ali dva" – "ali tri, če je potrebno" (3). Implikacija takšne postavitve je bolj ali manj razvidna in zopet (tokrat za nazaj) krožna: če bi lahko, (ne)kaj naredili zoper to, kar ne velja – oni pa vedo kaj, kako in zakaj to, kar je, ne velja (!) – potem ga tudi pili ne bi! Ker nič ne (z)morejo in ker tudi pijejo, jim je ravno "debatiranje" ob pijači tisto, zaradi česar jim sploh lahko "odleže"(4). In krog je logično sklenjen na "refleksivni" točki, kjer iz tega kroga izstopijo, ker vedo (odločilni "presežni" element zavesti), da nič ne (z)morejo, ga ravno zato trezno(!!!) pijejo. So torej nekakšni "trezni pijanci" ali Pivci, kot iz tedna v teden neutrudno ponavlja M.S. v (Ne)Delu.

Nekoliko bolj razdelani "slovenski pivski krog", kot nam ga ponuja M.S., bi potemtakem lahko izgledal nekako takole. Začetek kroga, oz. njegov Prvi element, gre seveda iz pitja samega, saj je pitje podlaga obstoja Pivcev, brez katerih tega subjekta, celo na ravni imena, ne bi bilo. Drugi element (zaprtega?) kroga je že omenjena Nemoč. Toda ne zgolj Nemoč kar tako, pač pa Zavedenja o tej Ne-moči, ki je tisti spiritus movens, ki celo matrico poganja naprej. Kot tretji element moramo šteti (samo)Zavedanje (Zavest), ki poganja v čudenje, v ugotavljanje, v kritiko, v iskanje tarč ("odpiranje žuljev") tistih, ki so Krivci za nastali položaj. Ti krivci, ali Sovragi, ki tako ali drugače onemogočajo rešitev, so Četrtri in vrhunski element slovenskega pivskega kroga. Peti element je zopet Nemoč, toda tokrat nemoč v formi nemožnosti, da karkoli storiš, čeprav "veš, za-kaj-pri-vsem-tem-gre", se pravi nekakšna izvirna nemoč ukrepanja.⁹¹ In ker je temu tako, ostane še Šesti element, ki se prekriva s prvim, to pa je "ponovno" in vedno enako se vračajoče pitje oz. pot k pitju. Vendar pa se slovenski pivski krog tu ne sklene: dokaz za to je obstoj Nočne kronike (Ne)Dela kot Pivskega biltena. Kot "sklepni" ali pravljlično Sedmi element imamo lahko torej pivsko diskurzivno dejanje, njegovo javno udeležbo, participacijo v tukajšnjem (anti)političnem javnem prostoru. V trenutku, ko je pivska "privatnost", boljše, slovenska (pravzaprav ljubljanska) pivska subkultura postala javna stvar, so

Lepota, saj ni slučajno, da se ravno v luči Resnične lepote, ali Lepe Resnice, ženske pojavijo kot lepotni pristavek par excellence, kar je razvidno iz Pivskega odnosa do žensk, o katerem smo več povedali zgoraj!

⁸⁹ *Jasno distančno, celo opazovalno razmerje med "Pivci" in "klateži" se glasi: "Pivci se zabavajo pri Konjskem repu pri Tromostovju, ko opazujejo igre policistov, taksistov in klatežev" (98).*

⁹⁰ *Kot paradigmski primer topogledno prim. dok št. 6.*

⁹¹ *Gre za tisto obliko nemoči, ki smo jo izhodiščno omenjali in sicer kot: "Nemoč proti takšni masi zlaganosti in sprenevedanja" (33), kot je pivsko določena slovenska družba kot celota.*

⁹² *Definicija pivske eksaktnostne zmožnosti (od koder gre tudi njihova legitimnost) se glasi: "občutljive pivske duše boleče zaznavajo vsako najmanjšo nepravilnost ali spodrsrljaj družbe" (33).*

⁹³ *Pomemben naslov, ki nakazuje povezavo pivcev in zakonodajne veje oblasti, se izpod peresa M.S.-ja glasi takole: "Poslanci so predlog pivcev upoštevali po svoje" (80), torej nezadostno!*

namreč pivci, se pravi predvsem njihov ustvarjalec M.S., prekoračili Rubikon šanka ter šli na pot brez vrnitve. Od tiste točke dalje je torej njihova javna dejavnost postala odprta tudi za "drugačno kritiko" in tudi kritiko drugih, kot tudi za pravno sankcioniranje, če bi se izkazalo, da njihova dejavnost ni v skladu s pozitivno zakonodajo Republike Slovenije.

Zelo zares bi potemtakem kazalo vzeti obstoj dveh različnih vrst nemoči, ki se pojavljata v pivskem diskurzu in ki ju lahko ločimo kot a) tista nemoč, zaradi katere se pije in pa b) tista nemoč, ki jo pitje proizvede. Ločevanje med tema dvema oblikama (ne)moči je že na ravni rezoniranja lahko zanimivo dejanje, toda tukaj bi rad vendarle opozoril na možne praktične konsekvence, saj se z javnim nastopanjem Pivci pojavljajo v par excellence mediju (tudi političnega in pravnega) praxisa. Problem je namreč rešitev, ki se nakazuje tako iz dosedanjega izvajanja kot tudi in predvsem iz pivske diskurzivne dejavnosti. To pa je podčrtano pivsko dejstvo, da zgolj objavljanje pivskih biltenov v (Ne)Delu že zdaj ne zadostuje več. Pivci jasno in glasno terjajo nekaj več, kar bi lahko upodobili sicer nekoliko antikno, pa vendar: vso oblast pivcem. Zakaj, na osnovi česa je možna takšna trditev? Odtod in zato, ker so, kot neskončno ponavljajo Pivci, zadeve že zdavnaj "postale neznosne". Še več, vsi to vemo in celo vidimo (torej nimamo več kaj "filozofirati"), vse je jasno⁹²! Torej? Zadeva je preprosta: treba je preiti od besed k dejanjem! Kako in kam z dejanji? Odgovor je zopet preprost: Pivci so senzorji (torej nosilci vednosti in objektivnosti, so "družbomerci"), ker so vest naroda in ker vedo, ker poznajo probleme in – to je najbolj pomembno – ker vidijo rešitev: to pa je izključitev vseh Sovragov. Izhod iz zaprtega(?) pivskega kroga je izključitev njegovega četrtega, se pravi vrhunskega elementa: torej Sovragov. V izogib morebitnim nespo-razumom: ne govorim o tem, da bodo "pivci prišli na oblast" osebnostno ali kot sindikat/loby/stranka, kaj šele, da "zahtevajo oblast zase", kot bi utegnili kdo razumeti dosedanje izvajanje, čeprav bi bilo moč argumentirati tudi v tej smeri⁹³. Gre za nekaj neskončno pomembnejšega in, žal, tudi bolj verjetnega: gre za možnost in dejanskost zmage pivskega diskurza, njihovega načina umevanja, postavljanja, sklepanja, razmišljanja in ukrepanja is pozicij državne mašinerije, ki je – med drugim – tudi edini legalni in legitimni nosilec in vršilec uporabe nasilja! V simbolni govorici pivcev bi to lahko ubesedili s pomočjo simbolnega lika Martina Krpana, ki je, pravi M.S., "pravi lik razkrinkanega švercarja in nacionalista, ki že v svojem času ni maral Turkov in je celo fizično obračunal z njimi" (68).

“Turek” pa je, kot smo videli iz dosedanje predstavitve pivskega ustvarjanja, povsem jasno definiran in razdelan v vsej njegovi nepregledni pojavnosti in sicer od tistih, ki pišejo zoper kroniko, prek Tujcev in “onih od spodaj” tja do homoseksualcev in žensk.

Da bi kazalo pivsko diskurzivno dejavnost vzeti skrajno zares kaže tudi naslednje, nič kaj nedolžno dejstvo: avtor pivskih kreacij ni amater. Je profesionallec pri osrednji časopisni hiši, ki-kot kažejo njegove pogoste pisane in risane (če je to ista oseba) objave – svoj kruh služi v potu svojega obraza. Torej nekdo, ki ex professo išče materiale za svoje izdelke oz. jih je dolžan oddati do določenega časovnega termina v tednu. Med osrednje dele njegovih del in nalog torej sodijo tedenski (pogostokrat večkrat tedenski) izdelki, torej – kako to drugače imenovati, če gre za profesionalno delo? – načrtno in sistematično proizvajanje bolj ali manj prostih spisov (in tudi risb) na točno določeno tematiko, tekste (in podobe), ki so v danem javnem prostoru postali prepoznavni in ki smo jih skušali predstaviti, ne da bi niti približno obsegli vse bogastvo avtorjevega kreativnega opusa. Za to delo je – verjetno podobno kot tudi drugi novinarji/komentatorji – tudi uradno nagrajen na osnovi ustreznih notranjih aktov o nagrajevanju vodilne slovenske časopisne hiše Delo.

Eno konkretnejših pivskih vabil k omenjenim dejanjem je tudi naslednje: “...okence 13 na Mačkovi, kjer overovljajo podpise za 40. člen, je dokaj prazno, nobene prave gneče ni. Če se ljudje samo hudujejo, nič pa ne bi storili ne zase ne za svoje potomstvo ne za državo oziroma narod, potem je pač hudič, potem je pač najbolje, da se kar prodamo, ampak vsaj malce dlje, oni pravi Turčiji...” (1).

Ravno od tod sledi tudi eden osrednjih razlogov tukajšnje analize, kajti logika pivcev je eksplicitna logika dejanj. Pravim dejanj ne pa delovanja kot politično-diskurzivne praxis (videli smo, da je ta antipolitično zavrnjena kot možnost!) v najbolj žlahtnem pomenu besede, se pravi v pomenu uporabe vseh, tako legalnih in legitimnih, kot tudi nasilnih sredstev. Eno ne tako redkih, toda konceptualno silno pomembnih mest, kjer se M.S. s svojimi pivci vred distancira od “modrecev” (kar bi tukaj najbrž kazalo brati kot “razumnikov”), gre takole: “Od ‘modrecev’ so se preprosti pivci že ob njihovih prejšnjih akcijah rahlo oddaljili⁹⁴, kdo bi drezal v to vase zaprto in sebi namenjeno intelektualno gmoto, ki nekaj nerga in piše oglase po časopisih, za konkretno akcijo, pravo delo pa jim poide moči” (94)⁹⁵ Če to letargično M.S.-jevo ugotovitev obrnemo, dobimo nekaj, kar je istočasno optimistično & aktivistično: “Sicer pa so pivci mnenja, da je med Slovenci gotovo dovolj pravih ‘razumnikov’, a jim, kaže, manjka ambicij ali pa se boje tropa, ki zdaj obvladuje prostor. Treba jih bo najti in morda celo s palico nagnati med narod” (94)!

⁹⁴ Na tem mestu je jasno implicirana torej nekdanja, prejšnja pivska bližina z “razumniki”!

⁹⁵ Razdelana pozicija v pivskem jeziku bi se glasila: “občutljive pivske duše boleče zaznavajo usako najmanjšo nepravilnost ali spodrsrljaj družbe”, ki jo ocenjujejo kot “masa zlaganosti in sprenevedanja” (33). In kar je najslabše, “tudi njim postaja vse bolj ‘ravno’”, kajti drugim je to že itak” (33). Tukaj vidimo v kratkem celo pivsko paradigmo, ki bi jo lahko ubesedili: ni nam vseeno, ker pa nič ne moremo, se vendarle bomo vdali, če bo tako šlo še naprej. Skratka, gre za znani obrazec užaljenosti, ki tako pogosto oblikam (otroške?) agresivnosti.

⁹⁶ Cit. ČKZ, Žagar & Tancig (1989).

Glede ogroženosti v ožjem pomenu besede nemara ne bo odveč spomniti polpretekle zgodovine. Seveda gre pri "ogroženosti" za ne ravno slabo znano matrico obrambe/defenzive, ki je na las identično strukturirana kot pojavi, ki smo jih imeli priložnost opazovati vsaj v dveh dosedanjih zgodovinskih položajih. Če se nekoliko potrudimo in pobrskamo po spominu, smo prvič bili priče tovrstnega diskurza ravno na Slovenskem in sicer v primeru t.i. "Napadov na JLA", torej ob izteku osemdesetih⁹⁶. Takrat je zaskrbljenost vodilnega kadra JLA bila usmerjena predvsem v nevarne možnosti, da bi takratno vojsko napadli civilisti in sicer kar v njihovih kasarnah! Podoba, ki so nam jo skušali izrisati takratni medijski magi, je bila, kot da bi dvomilijonsko do zob oboroženo slovensko ljudstvo najresneje žugalo in zatorej ogrožalo razoroženo in ubogo vojsko, zbrano po različnih kasarnah. Drugi, nekoliko bolj tragičen primer, pa je novejši, a se še kako nadaljuje na pravkar omenjenega. Poznamo ga iz ogroženosti in obrambe "golorokega srbskega naroda" pred genocidnimi Slovenci, Hrvati in Muslimani! Učinke obeh omenjenih zvrsti ogroženosti ravno tako poznamo.

"Adi", "geni" & "slovenska kri"

Eden osrednjih očitkov Pivsko-kroniškemu delovanju, pred katerim se M.S. grčevito upira, je tisti, ki meri na rasizem. Avtor sicer na hitro opravi s tovrstnimi "argumenti" (ta beseda je najpogosteje razvrednotena v narekovajih) in sicer bodisi kot "kretenezem" ali kot "debilstvo", kar je tudi povezano z vsemi organizacijami in posamezniki, ki se vežejo na "humanost", "humanitarno" in nasploh človekoljubno dejavnost, ki pivcem vse prej kot diši, ter tudi na vse prej naštete Sovrage, ki ogrožajo slovenstvo. Institucije, kolikor na Slovenskem le-te sploh obstajajo in se ukvarjajo s humanitarno dejavnostjo, pa pivci imenujejo preprosto "neke smešne ustanove" (33).

V nadaljevanju bomo poskušali pokazati, da se – na osnovi povedanega – zdi, da je M.S.-jevo ustvarjanje nekaj, kar je glede na očitke o rasizmu vse prej kot nedolžno. Pojdimo po vrsti. Če vzamemo katerokoli definicijo rasizma, bodisi da ta izhaja iz srednješolskih učbenikov, bolj scientifiziranih slovarjev in enciklopedij ali pa je delovno orodje te ali one raziskave, tega ali onega znanstvenika, neizogibno pridemo do nabora nekega skupka faktorjev, ki so značilni za rasistično govorjenje, ustvarjanje ali – in to je najpogosteje – za rasistično delovanje. V osrčju rasizma stoji svojevrsten zagovor razlike med nami in drugimi, najpogosteje določenim kot "onimi", ki so zavoljo tega ali onega razloga ne samo drugačni, pač pa tudi "slabši" in ki se jih je – pač v imenu nekega principa – treba tako ali drugače,

najraje pa “dokončno” znebiti. Pri tem “znebiti se” med pomembne značilnosti sodi tudi to, da je za njihovo rasistično delovanje, ki je dojeto kot “sveto” in “nevprašljivo”, dovoljena (iz)raba vseh sredstev, ki so v nekem prostoru in času na voljo. Torej tako legalnih in legitimnih kot tudi ilegalnih, kar praviloma vključuje tudi sklicevanje, prakticiranje ter upravičevanje rabe nasilja za doseg izhodiščno postavljenih “svetih ciljev”. Rečeno z nekim znanim rekom, rasistična logika je neločljiva od situacije, v kateri je po definiciji dovoljeno vsako sredstvo za doseg “našega cilja”.

Kakorkoli že, omenjena “slabost”, “manj vrednost” Drugih je lahko utemeljena na različne načine. Če se na hitro ozremo po zgodovini fenomena, so stari Grki, denimo, svoj odnos do Barbarov, Perzijancev (včasih tudi do sosedov iz Aten ali Šparte) povezovali z “naravo”. Tisti drugi so bili “po naravi” takšni kot so, npr. inferiorni, sužnji... Pozneje se je to razlikovanje spreminjalo glede “na okoliščine”. Stari Rimljani, ko so podržavili kristjanstvo, so “one druge” določali ravno prek religije, kar je obveljalo ves “temačni” srednji vek, tisti, ki so verjeli v “napačnega Boga”, so bili inferiorni in godni za smetišče zgodovine. Z nastopom modernih časov, kar sovпада z velikimi iznajdbami v naravoslovju, se je razlika, ki jo danes poznamo kot rasa, najpogosteje selila na področje “biološkega”, se pravi samega materiala, iz katerega so tisti drugi “izdelani” (barva kože, oblike nosu, ušes, velikost/oblika lobanje...). Med značilne moderne izdelke sodi tudi z vstopom v moderno nacija-država (de Rougemont), zato se je veliki del prejšnjega rasističnega “korpusa” bodisi naravnost naselil v tovrstno najnovejšo lupino (moderne) ali pa je izdelal nove, najpogosteje bolj ali manj jasno izrazite rasistične like⁹⁷. Medtem ko dandanašnji poznamo številne takšne ustvaritve, zaenkrat še vedno bolj ali manj na marginalijah javnih življenj, pa med zadnjimi tovrstnimi izdelki najbolj izstopajo dogodki okoli druge svetovne vojne in sicer v povezavi med Ariji in vsemi drugimi Drugimi (Židje, Slovani, Komunisti, Romi...) Če odmislimo genialne stvaritve sociobiologov (posebej intenzivno v zadnjem obdobju tudi na Slovenskem) med najnovejše kreature, ki nadaljujejo pristno rasistično izročilo, sodijo tudi različni kulturni izdelki, ki ustvarjajo kulturne predsodke ravno na osnovi “kulturnega razlikovanja” oz. naše “kulturne večvrednosti”⁹⁸. Kot kažejo najsodobnejše raziskave⁹⁹, sodobni rasizem funkcionira vse prej kot izdelek iz “enega kosa”. Najpogosteje nastopa kot takšna ali drugačna, v odvisnosti pač od konkretnih okoliščin (kraj, čas, tradicija, kultura, verske in politične okoliščine, različne avtorske težave, metabolizem konkretnega pisatelja...), mešanica vseh “prejšnjih rasizmov”. Je skratka nekakšen sintetičen omnibus-koncept, ki črpa iz vseh časov, tradicij smeri in stilov in ki mu prav pride prav vsak argument za dokaz o ... Za dokaz o čem?

⁹⁷ *Rasizem se pogostokrat ne da jasno natančno ločiti od nacionalizma, šovinizma in ksenofobije. Raziskovalci ugotavljajo, da gre najpogosteje za pojave, ki so ozko povezani in jih kaže tretirati kot svojevrstno “ideološko skupnost”.* (Malik, 1996, Terkessidis, 1996)

⁹⁸ *Ko M.S. govori o nekem Nikolaju S., pravi, da “je njegov temperament prekipel” (29), kar je seveda značilno lahko le za nekoga, ki se nima pod kontrolo, ki ni oz. nima (za)vesti in je zato nerazvit, nekulturen, kar je tipični kolonialni argument na splošni ter dehumanizacija na individualni ravni.*

⁹⁹ *Malik, 1996; Harris, 1996; Wiewiorka, 1996; Werz, 1995; Hazekamp & Popper, 1997.*

Najpogosteje ne toliko za dokaz o “slabšosti drugih”, pač pa ravno tako, kot smo bili priče na področju nekdanje Jugoslavije ob izteku 80-tih, za dokazovanje (samo)ogroženosti neke “entitete”, “identitete”, neke socialne ali politične skupnosti (naroda, kulture, države, vere, tradicije...). Konkretneje, če gledamo s stališča rasista samega, gre za “našo ogroženost” in sicer, ne glede na to, kako, zakaj in s čim se le-ta utemeljuje. In vsaj še dve stvari sta značilni za (sodobni) rasizem. Najprej to, da je rasistična (samo)utemeljitev praviloma predstavljena kot prvotna, izvirnejša, nadrejena in bolj pomembna kot je tista, ki izhaja iz države in zakonov. Skratka, da je radikalno antipolitično naravnana. In drugič, rasizem, ki smo ga v kolonialnih časih bili vajeni kot “barvno razlikovanje”, se ponovno vrača k svojim koreninam: “izstopa” namreč iz barv, ne ozira se na njih in je čedalje bolj pogosto aktiven znotraj “istobarvnih”. Konec koncev, tako je bilo že “na samem začetku” pri Grkih, kot tudi “na samem koncu” pri Hitlerjevih ideologih: ne pri enih in ne pri drugih “črni”, “rumeni”, “rdeči”, “zeleni” niso nujno in brez ostankov sovpadali z rasnim sovragom, s problemi, ki jih kaže “dokončno rešiti”. Ravno nasprotno, kolikor bolj je barva kože Židov, komunistov, Slovanov... bila bela, toliko slajše so jih Arijci kurili v svojih pečeh.

Oglejmo si sedaj konkretne rasistične elemente v ožjem pomenu besede, ki se pojavljajo pri prvem pivskem možu, ter posamezne značilne načine njihovega funkcioniranja.

Začnemo lahko s sklicevanjem na biološke oz. genetske značilnosti drugih na eksplicitni ravni. Ko se, denimo, pivci in “M.S. skupaj z njimi” sprašujejo, zakaj begunci nočejo domov, odgovarjajo povsem nedvoumno: “Med pivci je zakoreninjena misel, da nočejo, da jim je tu čisto lepo, jadikujejo pa pač iz navade, v genih imajo to. Pa mnogi jim nasedajo, pomoč sem, pomoč tja...” (67) Sklicevanje na kri, raso in barvo pa se lahko nanaša tudi na Slovence. O primeru po izbruhu krize v Albaniji M.S. komentira takole: “Vsi so prepričani, da si naša oblast spet mane roke, ker se bodo spet napolnili begunski centri s prišleki iz Albanije in se bodo prodajala državljanstva in plemenitila slovenska kri” (75) V tem istem kontekstu naš avtor z zaskrbljenostjo opazuje pritakanje “tujerodnih”, med njimi tudi “Aziatov”. “Tudi Kitajcev je že kar precej in vedno več, pa kaj hočemo, če smo kulturna in možganska greznica, zakaj ne bi bili še rasna. Narodna zavest in pripadnost je tako ali tako že sramota in nekakšna motnja v komunikaciji. Pravijo, da je zadnja ovira padla s posvojitvijo hokejskega zamorca...” (75)

“Zamorcev” pa je v dosedanjem M.S.-jevem opusu kar lepo število. Naj ob tej priložnosti omenim le dve. Ko se huduje nad “državljanstvi”, kar je klasična pivska tema, zajedljivo pravi, da

“bodo te dni Zairci po zgledu Slovencev začeli deliti državljanstvo Tutsijem in Hutujcem po osem kovačev in da bosta odslej tam mir in bratstvo” (55). Ob nekem komemorativnem vzdušju pa ugotavlja, da je “večina pivcev srednje generacije žalostno povabila glavice, ko so zvedeli, da je umrl naš nekdanji veliki prijatelj Bokassa, cesar in kanibal.” (51)

Ne glede na to, kateri so tisti drugi, o katerih smo veliko dosedaj govorili pod oznakami “jušnjaki”, “Balkanci”, “oni od spodaj”..., jih pivci označujejo za “robo”, “jato”, “krdelo” ali “pasma”. Skrbi nas, pravi nekje avtor, “identiteta Kosovcev in nasilje Srbov, sami pa si vlačimo ‘na dom’ vsemogočo robo” (72). Ko pivski avtor govori o miru v Sarajevu, pravi, da se pivci “hahljajo”, ker se le-ti pač ne morejo zneniti in doseči mir. “Takšne so pač te pasme”, pravijo pivci in značilno pristavljajo: “Pa ne, da bi bila naša kaj boljša, vsaj vodstvena”. (22) Če pa se pojavi kakšna “svinjarija, ... zlasti še nedokazljiva svinjarija, menijo pivci, dregneš, pa najdeš bitje s pol strešice, kakšen gnojen ostanek partije ali že česa, v glavnem kakšen balkanski stvarček” Tako kot “druge” spravi v “krdelo”, “jato”, “pasma” ali pa iz njih naredi “balkanske stvarčke”, “bitja s pol strešice”, tudi domačega politika dehumanizira ali “poživljal”. Predsedniku države se, kot smo že omenjali, zgodi tole: V kontekstu kandidacijskega postopka za predsednika Republike Slovenije prvi med pivci pravi, da njegovi sotrpini “že iščejo kandidate za očeta (naroda, op. K.T.), eni po Fužinah in Štepanjcu, drugi, radikalnejši, pa so se odpravili v ZOO.” (43)

Dalje, rasistična top-lista se razvija tudi v smeri sklicevanja na različne, a vedno razpoznavne segregacijske (apartheid) fraze in reke, kot je naslednji: pivski “optimisti menijo, da se bodo pojavili lokali z napisi ‘Psom, nekadilcem in že še komu vstop prepovedan’” (46) Ta udarni rek, ki ima svoje koreninice nedvomno v izjemno plodni rasistični zgodovini, se ponovi v obliki, ko se pivci z vidnim obžalovanjem spomnijo štajerskega primera, ko je... gostilničar na vratih namesto “psom in kadilcem vstop prepovedan”, napisal le to, “da je namesto kadilcev omenil Balkance in so ga skoraj zaprli” (88). Zdaj se je nekaj ponovilo, le da je “imel nek slovenski oštir enak napis za Srbe” (88). V krog rasističnih izjav sodi tudi značilno ciniziranje kakršnega koli antirasizma ali zavzemanja za (politično in siceršnje) enakost. Tako ob neki priložnosti ugotavlja, da bo “prihodnje leto posvečeno boju proti rasizmu in različnosti, boju za enakost vseh. Malce okajeni Janez je takoj povedal, da je že napravil prvi korak k temu in sparil svojega pekinezerja z nemškimi ovčarjem in zdaj čaka na nekaj, kar naj bi ponazorilo rezultat takšnih idej” (29).

Omenim naj še simpatično in nadvse pristno internacionalizacijo ter sklicevanje na ustrezne zunanje somišljenike. Kontekst

¹⁰⁰ *prim. Schmitt (1994)*

neke napisane izjave so demonstracije razumikov v Franciji, ki so – z razliko od slovenske situacije z razumniki – bile naperjene zoper Le Penna in vlado, ki je spravila pod streho radikalno antimigracijsko zakonodajo, ki je v nekaterih tukajšnjih medijih bila kritično ovrednotena. M.S. polemično komentira: “Zgražamo se nad Francozi, namesto da bi se od njih kaj naučili, saj samo radikalne in pametne poteze rode sadove.” (72) Nenazadnje je v ustvarjalnosti M.S.-ja prisoten tudi vrhovni guru, ki ga pivci celo ljubkovalno imenujejo z Adi. “Nekateri (pivci, op. K.T.) so se spomnili obletnice Adijevega (Adolfa Hitlerja op. K.T.) rojstva in smrti in menili, da je dobro reševal probleme brezposelnosti.” (86)!

XIV. Namesto sklepa: Mi – Oni

Pa še na nekaj nekoliko bolj abstraktnega bi ob vsem tem kazalo opozoriti. Pivska forma, s katero imamo tukaj opraviti in ki smo jo prej razdelovali, nikakor ni, kot bi se utegnilo zazdeti, tista, ki loči med Mi in Vi, kar naj bi bilo najbolj naravno in logično nadaljevanje Jaz-Ti razmerja. Pravim, da ne gre za to formo, ker bi v tem primeru ves potek razmišljanja in argumentacije bil bistveno drugačen, vrtel bi se, namreč, okoli dialoga, kreganja, ali pa – v najslabšem primeru – tistega, kar Schmitt imenuje vojna, ki se vodi po pravnih pravilih.¹⁰⁰ Formalni, torej tudi in predvsem jezikovni položaj Mi-Vi vedno namreč implicira in izhaja, kot je to, denimo ... primer v športu, priznanje, pripoznanje vsaj načelne “enakosti” in spoštovanja drugega kot vojaka, nasprotnika, športnika, človeka, predvsem pa kot individua, ki ti je nasproti (nasprotnik). Temu seveda odločilno prispeva obstoj in priznanje “tretje stranke” oz. pravil (športne, mednarodne...) igre, ki oba tekmeča načeloma jemlje kot enaka, formalno enakovredna.

Ideološka pivska forma, kot smo implicitno že videli, torej tudi njena jezikovna oblika, s katero imamo opraviti pri pivcih, pa je radikalno drugačna. Tu gre za Mi-Oni formo, ki pa za razliko od Mi-Vi forme pripoznavanja enakosti drugemu predpostavlja dehumanizacijo in dekulturacijo tistega drugega. In šele na osnovi tega je možno to, kar bom tukaj imenoval “pivski rasizem”. Za kaj pri tem gre?

Glede na strukturirano Mi (skupni jezik, navade, kultura, verovanja...) so v pivskem diskurzu “Oni” vedno neka gmota, množica (“oni od doli” (30), “ljudje s pol strešice”, “roba”, “krdelo”, “jata”..., kar smo prej pokazali). Oni kot izdelek dehumanizacijsko-dekulturacijskega ideološkega prijema ne samo, da niso individui, tudi kot kolektiviteta ne morejo funkcionirati. Če rečem v ideološki govorici, imajo lahko v tej optiki kolektivne pravice le Narodi oz. njegovi posamezniki (zato in odtod “ogroženost slovenstva”!), iz tega koncepta po definiciji

odpadejo "Južnjaki", "Balkanci", "Muslimani", da ne naštevam vse, s katerimi smo se ukvarjali skozi ves dosedanji prikaz. Nastopajo torej kot nezdiferencirana gmota par excellence, ki ji še najbolj ustreza "živalska forma pojavljanja", torej kot nekakšen "mrčes", "sodrga" ali preprosto kot "krdelo", "jata" in še bolj dehumanizirano le še kot "roba". In ravno to je tisto implicirano izhodišče, rezultat procesa dekulturacije, dehumanizacije in rasizma, ki vsem pivskim opredelitvam predhodi. "Oni od spodaj" torej ni nič naravnega, pač pa je dobro premišljen in visoko adrenalinski rasistični izdelek, ki nastane v pivski delavnici, skozi katero smo se dosedaj prebijali.

Kaj sem pravzaprav hotel povedati? Nekaj zelo preprostega, elementarnega: vprašanje nasilja in tudi ubijanja ni povezano zgolj s tistimi, ki neposredno morijo, pač pa tudi s tistimi, ki v glave in, če hočete, "srca" morilcev sadijo sovraštvo in na ta način povzročajo kot tudi usmerjajo samo možnost morije. Hotel sem tudi kreativno pivsko dejavnost postaviti v kontekst Ustave Republike Slovenije, in sicer v upanju, da se le bo našel nekdo med t.i. kompetentnimi in za to tudi ustrezno plačanimi posamezniki in inštitucijami, ki bi si upal ugristi v kislo jabolko novokomponiranega slovenskega šovinizma, seksizma in rasizma.

Navedeni avtorski dokumenti M.S.-ja po kronološkem zaporedju objavljanja

Št. dok.	Naslov	Mesto objave	Datum
1.	Mošt je odličen, vina pa bolj malo	Nedelo (ND)	05. 11. 1995
2.	S kijem nad nasprotnika, pa še avta se je lotil	ND	12. 11. 1995
3.	Pivci in življenjske pravljice	ND	19. 11. 1995
4.	Pujša na begu, na koncu pa vse dobro	ND	26. 11. 1995
5.	Na zdravje, toplo bratstvo z Jugo!	ND	03. 12. 1995
6.	Nočna kronika, brez naslova	Delo (D)	11. 12. 1995
7.	Bi bili Slovenci lahko složni kot Francozi?	ND	17. 12. 1995
8.	Otroška in mladostniška "razposajenost"	ND	24. 12. 1995
9.	"Kuža" si je zaželel vožnje z avtom	ND	07. 01. 1996
10.	Ogorčenje veseljaka Ferdinanda	ND	14. 01. 1996
11.	"Lačni" študentje z jogurti in jajci	ND	21. 01. 1996
12.	Krpan in Klepec namesto Kardelja in Kidriča? Zakaj ne?	ND	28. 01. 1996
13.	Bosna, Makedonija in Rusija, Slovenija ma vas rada!	ND	09. 02. 1996
14.	Za šanki o upokojencih	ND	11. 02. 1996
15.	Če državnemu zboru ne gre, bi morali uvoziti kakega tujca!	ND	18. 02. 1996

16. Na robu, brez naslova	D	19. 02. 1996
17. Ko je pijača tekla na Grosovo zdravje...	ND	25. 02. 1996
18. Zakaj bo slovenska elita plesala valček na Dunaju in ne v Sarajevu?	ND	03. 03. 1996
19. Nočna kronika, brez naslova	D	04. 03. 1996
20. Na zdravje vseh izginulih umetnic	ND	10. 03. 1996
21. Argentinski Martin na Argentinskem trgu	ND	17. 03. 1996
22. Demokratični rubeži in raziskave do zadnje pare	ND	24. 03. 1996
23. Nočna kronika, brez naslova	ND	28. 03. 1996
24. Kdo so "nore krave" pri nas in kdo potrebuje bojna letala F-16	ND	04. 04. 1996
25. Kje dobiti pravo zgoščevalno godalo za poslušanje zgoščenk	ND	07. 04. 1996
26. Od stavke izčrpani in tragično razpeti zdravniki	ND	14. 04. 1996
27. Nočna kronika, brez naslova	D	15. 04. 1996
28. Argentinski general kar na letališču čaka na slovensko državljanstvo	ND	21. 04. 1996
29. Za papežev prihod bo treba na Brezjah vsaj pročelja urediti!	ND	12. 05. 1996
30. Ovcam pest soli vržeš in že imaš trop v rokah	ND	19. 05. 1996
31. Kaj pa dan papeških veteranov?	ND	26. 05. 1996
32. Na robu: Skrb za kolego	D	27. 05. 1996
33. Pot v Evropo vodi čez Orient	ND	02. 06. 1996
34. Nočna kronika, brez naslova	D	10. 06. 1996
35. Nočna kronika, brez naslova	D	13. 06. 1996
36. Tudi stanovanja izginjajo	ND	16. 06. 1996
37. Zgodbe o kraljičnah in vilah ter o Sandokanih in peklenskih angelih	ND	23. 06. 1996
38. Nočna kronika, brez naslova	D	24. 06. 1996
39. Smešne zgodbe iz "statističnega golaža"	ND	30. 06. 1996
40. Nočna kronika, brez naslova	D	01. 07. 1996
41. Vik in krik za 50 samomorilskih kitov, za 700 Slovencev pa – molk	ND	25. 08. 1996
42. Bomo dovolili še kongres belgijskih pedofilov	ND	01. 09. 1996
43. Najprej je treba uvoziti politike, šele kasneje športnike in barabe...	ND	15. 09. 1996
44. Nočna kronika, brez naslova	D	20. 09. 1996
45. Kako Litostroj iz zagat potegniti in Videm ohraniti	ND	22. 09. 1996
46. "Psom, nekadilcem in že še komu vstop prepovedan"	ND	06. 10. 1996
47. Brezmejna dvoličnost poslanske morale	D	13. 10. 1996
48. V Ljubljani cirkus, v kinu Kretenčkovi,		

v Sloveniji pa volitve	ND	20. 10. 1996
49. Strah zbujajoče predvolilne obljube	ND	27. 10. 1996
50. Eni rolkajo, drugi zlorablajo živali, tretji čez tekmece lepijo plakate...	ND	03. 11. 1996
51. Nočna kronika, brez naslova	D	08. 11. 1996
52. Namesto ovc vole na plakate	ND	10. 11. 1996
53. Naši "Bosanci" v nogometu precej slabši od bosanskih	ND	17. 11. 1996
54. Kot da je tobak edino in najhujše zlo, ki visi nad nami...	ND	24. 11. 1996
55. Za ene sobane z viskijem in cigarami, za druge pa kadilnice	ND	01. 12. 1996
56. Nočna kronika, brez naslova	D	02. 12. 1996
57. Cerkvi smo začeli vračati gozdove kar po kosih	ND	08. 12. 1996
58. Kako grdi smo Slovenci do Balkancev!	ND	15. 12. 1996
59. Kužke na vrvice, ljudi pa na "pametne kartice"	ND	22. 12. 1996
60. Nočna kronika, brez naslova	D	24. 12. 1996
61. Bo davčna diktatura "izpljunila" tudi reveže	ND	29. 12. 1996
62. Darilo Ljubljancanom besede, darilo Istranom pa vino	ND	05. 01. 1997
63. Modri Janez spet v sedlu	ND	12. 01. 1997
64. V rahko gnili zimi, ko zaudarja po balkanstvu	ND	19. 01. 1997
65. Z novo vlado vse drugače bo	ND	26. 01. 1997
66. Zakaj nogometaši Olimpije ne posadijo zelenjave na igrišču za Bežigradom?	ND	02. 02. 1997
67. "Bomba v parlamentu bi storila marsikaj dobrega"	ND	09. 02. 1997
68. Nam bodo pomladne stranke res še pomlad "zagravžale"?	ND	16. 02. 1997
69. Nočna kronika, brez naslova	D	17. 02. 1997
70. Nova izjemna ideja sovražnice tobaka	ND	23. 02. 1997
71. Nočna kronika, brez naslova	D	24. 02. 1997
72. Usklajeni z zemeljskimi vibracijami	ND	02. 03. 1997
73. Kratka krilca in "jugobratski" Kreslin za istim šankom	ND	09. 03. 1997
74. Nočna kronika, brez naslova	D	12. 03. 1997
75. Psihiatri o depresiji in shizofreniji, pivci ga pa raje zvrnejo	ND	16. 03. 1997
76. Zagrenjeni Jakob po šanku treskal s sekuro	ND	23. 03. 1997
77. Nočna kronika, brez naslova	D	24. 03. 1997
78. Plače funkcionarjev najprej znižati in šele nato "ohladiti"	ND	30. 03. 1997

79. Kam je izginila naša Svoboda	ND	06. 04. 1997
80. Poslanci so predlog pivcev upoštevali po svoje	ND	13. 04. 1997
81. Namočeni pek in vrsta suhih, a potrebnih namakanja	ND	20. 04. 1997
82. Nočna kronika: Od točilnega pulta do nunciata	D	21. 04. 1997
83. Poleg balkanske zdaj še nemška "špraha"?	ND	27. 04. 1997
84. Zgodba o uspehu, kaj je to?	ND	04. 05. 1997
85. Jezni pivci za praznimi točilnimi pulti	ND	11. 05. 1997
86. Nočna kronika, brez naslova	D	12. 05. 1997
87. Kulturni mesec in nekulturno ozadje	ND	18. 05. 1997
88. "Psom in kadilcem vstop prepovedan"	ND	25. 05. 1997
89. Vreme in kultura sejeta optimizem na pivsko omizje	ND	01. 06. 1997
90. Vinski sejem zdaj le še za abstinence	ND	07. 06. 1997
91. Nočna kronika, brez naslova	D	14. 06. 1997
92. Pogumni policisti, pojoči mobiteli in gorile na kupu	ND	15. 06. 1997
93. V Sloveniji tako in tako ni več kaj prodati	ND	22. 06. 1997
94. Bojte se novinarjev!	ND	20. 07. 1997
95. Nočna kronika, brez naslova	D	23. 07. 1997
96. Ob zaporni kazni naj bo še obvezno delo	ND	27. 07. 1997
97. Še enkrat odstavljeni minister med obupanci in razočaranci	ND	03. 08. 1997
98. Nori ples policistov in taksistov na Prešernovem trgu	ND	10. 08. 1997
99. Na robu: Klataštvo je naporen poklic	D	13. 08. 1997

LITERATURA

- ARENDDT, H. (1963): *Eichmann in Jerusalem: A Report on the Banality of Evil*, New York
- GRIFFIN, B. (1995): *Fascism*, Oxford Readers, Oxford University Press, Oxford.
- HARRIS, G. (1994): *The Dark Side of Europe*, Edinburgh University Press, Edinburgh.
- HAZEKAMP, J.L. & POPPLE, K (1997): *Racism in Europe*, UCL Press, London.
- IGNAZI, P. (1994): *Postfascisti?, Il Mulino*, Bologna.
- JALUŠIČ, V. (1995): *Totalitarian Elements in the Right Wing Extremism Discourse, referat na mednarodni konferenci »On Political Extremism, Hostility and Violence Towards Foreigners and Other Marginalised Groups«, Mirovni inštitut, Ljubljana, neobjavljeno.*
- JALUŠIČ, V. & KUZMANIČ, T. (1989): *Rape-the Albanian Way, v Independent Voices from Slovenia, Jugoslavija. - Ljubljana, - Vol. 3, November; str. 34-40.*
- KUZMANIČ, T. (1995): *Politični ekstremizem pod Slovenci: SNS od tigrov do papirja, v Časopis za kritiko znanosti - Ljubljana - 176/95; str. 47-72.*
- MALIK, K. (1996): *The Meaning of Race*, Macmillan, London.
- MASTNAK, M. (1996): *Kristjanstvo in muslimani*, ZPS, Ljubljana.

- RAZBORŠEK, V. & Krištof, M (1988): *Kaj vem o alkoholizmu in drugih zasvojenostih, Delavska enotnost, Ljubljana.*
- SCHMMITT, C. (1994). *Pojem političnega, v Tri razprave, Krt, Ljubljana.*
- TERKESIDIS, M. (1996): *Kulturkampf, Marko Tropea Editore, Milano.*
- WERZ, M. (1995): *Antisemitismus und Gessellschaft, Verlag Neue Kritik, Ranfurt am Main.*
- ŽAGAR, I. Ž. in TANCIG, P. (1989): *Računalniška analiza »napadov na JLA«. ČKZ, 119/120, Ljubljana.*